

**Inbreng internetconsultatie
Voorstel Wet op de politieke partijen
Liberale Partij**

21 maart 2023

Conclusie

Dit totalitaristische wetsvoorstel dient compleet herschreven te worden met de grondbeginselen van de democratische rechtsstaat als echt uitgangspunt.

Inhoud

1	Inleiding.....	6
1.1	Procedure.....	6
1.2	Disclaimer.....	6
1.3	Opzet.....	7
1.4	Conclusies.....	7
1.5	Eindconclusie.....	8
2	Basaliteiten.....	9
2.1	Inleiding.....	9
2.2	Taal.....	9
2.2.1	Spelling.....	9
2.2.2	Synoniemen.....	9
2.2.3	Eenvoudig taalgebruik.....	9
2.2.4	Begrijpelijkheid.....	9
2.3	Nummering.....	10
2.4	Verwijzingen.....	10
2.5	Logica.....	10
2.5.1	Artikel 10.....	10
2.5.2	Artikel 45.3.....	11
2.5.3	Artikel 65.1.....	11
3	Structuur en begrijpbaarheid.....	12
3.1	Inleiding.....	12
3.2	Herhalingen.....	12
3.2.1	Wet op politieke partijen en burgerlijk wetboek.....	12
3.2.2	Toename en afname van zetels.....	13
3.2.3	Landelijk en decentraal.....	13
3.2.4	Partij, vereniging, fractie en groep.....	19
3.2.5	Partij en neveninstelling.....	20
3.2.6	Giften en schulden.....	22
3.2.7	Kalenderjaar en voor/na verkiezingsperiode.....	24
3.2.8	Natuurlijke persoon en rechtspersoon.....	26
3.2.9	Neveninstelling en lokale instelling.....	26
3.2.10	Soorten neveninstellingen.....	27
3.2.11	Melden en openbaar maken.....	27
3.3	Verwijzingen.....	27
3.3.1	Politieke partij en politieke vereniging.....	28
3.3.2	Politieke partij en neveninstelling.....	28
3.3.3	Accountant en Algemene rekenkamer.....	29

3.3.4 Tweede en eerste kamer.....	30
4 Democratische rechtsstaat	31
4.1 Inleiding	31
4.2 Periodieke, vrije en geheime verkiezingen.....	31
4.2.1 Inleiding.....	31
4.2.2 Voet van gelijkheid.....	31
4.2.3 Geheime verkiezingen.....	36
4.3 Grondrechten	37
4.3.1 Inleiding.....	37
4.3.2 Discriminatie	37
4.3.3 Privacy	38
4.3.4 Mening(suïting)	44
4.4 Scheiding van machten.....	46
4.4.1 Scheiding uitvoerende en wetgevende macht.....	46
4.5 Onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak	48
4.5.1 Artikel 85.1	48
4.5.2 Artikel 85.2	49
5 Regeldrukeffecten	50
5.1 Algemeen.....	50
5.2 Adres versus woonplaats.....	50
5.3 Registratie van naam en adres	50
5.4 Uiteindelijke belanghebbende (UBO).....	51
5.5 Onverkiesbare politieke verenigingen.....	52
5.6 Termijnen.....	53
5.6.1 Drie werkdagen	53
5.6.2 Een week	54
5.7 Activiteitenplan	55
5.8 Onderzoekskosten	56
5.9 Politieke advertenties en microtargeting.....	56
6 Overige onderwerpen	58
6.1 Inleiding	58
6.2 Europees recht.....	58
6.3 Decentrale ledentallen	58
6.4 Verhouding donaties versus schulden 1:25.....	58
6.5 Afrondingen	59
6.6 Waarde van donaties in natura	59
6.7 Advertentiekosten	59
6.8 Rechts(on)gelijkheid	59

6.8.1 Donaties versus schulden.....	59
6.8.2 Anonieme donaties en schulden.....	60
6.9 Corruptiebestrijding	60
6.9.1 Zetel kopen.....	60
6.9.2 Geschenken.....	61
6.10 Politieke stabiliteit.....	61
7 Integraal verbeteringsvoorstel.....	63

1 INLEIDING

1.1 PROCEDURE

De Liberale partij ontving van de Minister van Binnenlandse Zaken:

- een schriftelijke brief (met het kenmerk 2022-000705956) met daarin een verzoek om reactie op uiterlijk 22 maart 2023
- het wetsvoorstel
- de memorie van toelichting.

Achtereenvolgens is:

- 1 het wetsvoorstel en de memorie van toelichting gelezen en voorzien van eerste commentaar
- 2 het wetsvoorstel in detail becommentarieerd
- 3 het commentaar gebundeld.

Bij het opstellen van deze consultatiebijdrage zijn de grondbeginselen van de liberale democratische rechtsstaat als uitgangspunt gehanteerd.

Na indiening van deze consultatiebijdrage zullen relevante delen ervan gemeld worden bij Amnesty International, Autoriteit persoonsgegevens, Bits for Freedom, Human Right Watch en Transparency International.

1.2 DISCLAIMER

Deze inbreng voor de consultatie betreffende de *Wet op de politieke partijen* is opgesteld door de voorzitter van de Liberale Partij met de *liberale democratische rechtsstaat als uitgangspunt*.

De inbreng vergt een zeer grote tijdsinspanning, omdat de herhalingen en verwijzingen het wetsvoorstel nauwelijks leesbaar maken.

De inbreng vergt eigenlijk meer tijd dan de consultatieperiode toelaat.

Het is zeer waarschijnlijk dat indien er voldoende reactietijd was er nog aanzienlijk meer en ander commentaar geleverd zou worden. Door de tijdsdruk heeft deze inbreng nog niet de noodzakelijke interne procedures kunnen doorlopen en wordt zij voortijdig ingediend. Ook was er geen tijd om de tekst nog een keer na te lezen op mogelijke slordigheden, waarvoor excuses.

Zolang de interne procedures niet met een instemmend akkoord zijn afgerond kunnen de andere bestuursleden van de Liberale Partij geen verantwoordelijkheid nemen en/of dragen voor deze inbreng.

Veel van de verbeteringsvoorstellen werken op elkaar door.

Zo zou een verbeteringsvoorstel over de inhoud van een specifiek artikel overruled dienen te worden door een verbeteringsvoorstel om dat artikel uit andere overwegingen geheel te schrappen.

In deze consultatiebijdrage is geprobeerd om de onderlinge doorwerkingen van verbeteringsvoorstellen voor zover als mogelijk achterwege te laten.

De lezer van deze consultatiebijdrage mag dus niet het ene verbeteringsvoorstel als foutief beschouwen, omdat het niet consistent is met een ander verbeteringsvoorstel.

Dus bijvoorbeeld, menig verbeteringsvoorstel betreft een aspect van een specifiek artikel, terwijl een ander een verbeteringsvoorstel voorstelt om dat artikel geheel te schrappen.

Beoordeel a.u.b. alle (ook onderling tegenstrijdige) verbeteringsvoorstellen op hun eigen merites.

1.3 OPZET

Hoofdstuk 1 beschrijft de **(onvolledige) procedure**, de **opzet** en de **conclusies van deze inbreng**.

Hoofdstuk 2 brengt een flink aantal **basale punten** die de vraag oproepen of er voldoende zorgvuldigheid en tegenspraak is geweest bij de totstandkoming van dit wetsvoorstel.

Hoofdstuk 3 betoogt dat vele **herhalingen** en **verwijzingen** het wetsvoorstel onleesbaar maken. Zelfs de meest wetsgetrouwe burger zal nauwelijks kunnen uitzoeken wat de wetgever wenst. Daardoor wordt de kans dat deze wet wordt nageleefd onnodig bemoeilijkt.

Hoofdstuk 4 volgt de structuur van artikel 86 van het wetsvoorstel, namelijk verkiezingen, grondrechten, scheiding van machten en rechtspraak. De conclusie is beschamend.

- **Verkiezingen** zullen **niet eerlijk** verlopen als dit wet wordt. Zittende partijen met veel zetels worden enorm bevoordeeld ten koste van nieuwe partijen zonder zetel. De geheimhouding wordt op meerdere manieren geschonden.
 - . **Subsidie** aan zittende politieke partijen en het publiceren van **bijdragers** zorgt voor ongelijke kansen, niet alleen voor partijen, maar ook voor bevolkingsgroepen.
 - . **Discriminatie** van minderheden, regiobewoners, boeren en de politieke flanken ontstaan.
 - . **Vreemd agent wetgeving**, zoals in Rusland, wordt geïntroduceerd.
 - . **Register politieke advertenties en microtargeting** bedreigt de vrijheid van meningsuiting.
- **Grondrechten** inzake discriminatie, privacy en meningsuiting zullen ernstig geschonden worden.
- **Scheiding van** uitvoerende en wetgevende **macht** wordt onvoldoende gerespecteerd.
- **Rechtspraak** wordt onnodig verdrongen door een zelfstandig bestuursorgaan.

Hoofdstuk 5 toont dat de wetgever geen enkele aandacht heeft gehad voor de enorme (zo niet extreme) **regeldrukeffecten**, waardoor vooral nieuwe partijen zonder zetel en dus zonder subsidie vrijwel schijn van kans meer maken tegen de grotere zittende partijen. De enorme regeldruk leidt tot schending van de grondslagen van de democratische rechtsstaat (met name omdat zij specifieke minderheden discrimineren).

Hoofdstuk 6 behandelt een aantal **losse onderwerpen**, waaronder enkele technische inconsistenties, maar ook de **corruptiebestrijding**. Aan het einde wordt de zorg geuit dat dit wetsvoorstel mede leidt tot Dit alles kan leiden tot **politieke instabiliteit**, een negatief economisch vestigingsklimaat en een afname van welvaart.

1.4 CONCLUSIES

Positieve punten:

- maximeren van bijdragen
- democratische rechtsstaat als centraal uitgangspunt.

De belangrijkste/urgentste eisen voor behoud van de democratische rechtsstaat:

- een leesbare en consistente wettekst
- de wet niet toepassen op partijen die (nog) niet deelnemen aan verkiezingen
- afschaffen van subsidie aan politieke partijen
- publicatie van niet-substantiële bijdragen vervangen door een bijdragecontrolecommissie
- geen verbod op buitenlandse bijdragen (foreign agent law)
- geen (totalitair) register politieke advertenties en microtargeting
- regeldrukeffecten zéér sterk terugdringen.

1.5 EINDCONCLUSIE

Dit wetsvoorstel druipt van wantrouwen van de regering richting de bevolking. Spelregels voor politieke partijen worden zo absurd hoog opgetrokken* dat eigenlijk alleen de grote zittende partijen met een groot partijbureau kunnen overleven. Het wetsvoorstel van de zittende grote partijen verandert de spelregels ten gunste van zichzelf en criminaliseert nieuwe partijen zonder zetel. De gewone burger verliest de mogelijkheid om ook mee te doen in het huis van de democratie. Zo de waard is, vertrouwt hij zijn gasten. En zijn gasten zullen zich gaan gedragen zoals ze behandeld worden. Zij zullen gefrustreerd hun heil elders zoeken. Nederland verliest haar eer en trots. Het wetsvoorstel zegt de democratische rechtsstaat te willen versterken, maar koerst aan op het tegengestelde: een meritocratisch coöptatief elitebestuur met een morrende bevolking.

Indien dit wetsvoorstel onverkort ingevoerd zou worden, kan de Liberale Partij zich niet ontwikkelen tot een volwaardige partij in een democratische rechtsstaat.

De Liberale Partij zal zich dan beter kunnen opheffen en haar vreedzame bijdrage aan de samenleving verplaatsen naar buitenparlementaire gremia.

De eindconclusie is dat vanwege nationale veiligheid **dit wetsvoorstel compleet herschreven dient te worden met de grondbeginselen van de democratische rechtsstaat als echt uitgangspunt.**

* Het betere is de vijand van het goede. Ter vergelijking: de ultiem-veilige verkeerssnelheid is nul kilometer per uur, maar die leidt wel tot massale uitsterving van de bevolking.

2 BASALITEITEN

2.1 INLEIDING

Het wetsvoorstel bevat een aantal basale fouten. Dergelijke fouten kunnen een signaal zijn van een onzorgvuldige totstandkoming en onvoldoende interne tegenspraak. Dit baart zorgen over de kwaliteit (van de totstandkoming) van het wetsvoorstel.

2.2 TAAL

2.2.1 SPELLING

Het wetsvoorstel bevat volgende taalfouten.

- In artikel 20.1: *'er toe'* moet *'ertoe'* zijn.
- In artikel 27.3: *'te veel'* moet *'teveel'* zijn (zie: <https://onzetaal.nl/taalloket/teveel-te-veel>).
- In artikel 49.2: *'person'* moet *'persoon'* zijn.
- In artikel 40.2.c: de punt (aan het einde) moet een puntkomma zijn.
- In artikel 70.2: *'veertigste dat'* moet *'veertigste dag'* zijn.
- In artikel 71.1: *'werkdag'* moet *'werkdagen'* zijn.

2.2.2 SYNONIEMEN

Het begrip *'bijdrage'* heeft tegenstrijdige betekenissen:

- *'gift'* (= zonder tegenprestatie)
- *'deel in de vergoeding van een tegenprestatie'* (= met tegenprestatie).

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig overal *'donatie'* in *'gift'*
- En: wijzig overal *'donateur'* in *'gever'*.

2.2.3 EENVOUDIG TAALGEBRUIK

Het verdient aanbeveling de gehele wettekst voor lager geletterden leesbaarder te maken door:

- *'donatie'* overal te vervangen door *'gift'*
- *'donateur'* overal te vervangen door *'gever'*.

Artikel 30 wordt mogelijk voor lager geletterden leesbaarder door lid 3 na lid 1 te plaatsen.

Artikel 45 wordt mogelijk voor lager geletterden leesbaarder door lid 4 na lid 1 te plaatsen.

2.2.4 BEGRIJPELIJKHEID

2.2.4.1 HOOFDSTUK 10

Hoofdstuk 10 verwijst naar andere wetten. De duur van de consulatieperiode is te kort om alle consequenties te overzien. Daardoor is niet goed mogelijk hier adequaat commentaar op te leveren.

2.2.4.2 ARTIKEL 90

Artikel 90 bevat de onbegrijpelijke tekst 'PM'.

Het is ongewenst dat er wijzigingsbepalingen worden opgenomen, waarvan de strekking volstrekt onnavolgbaar is. Het is ongewenst dat in de memorie van toelichting de toelichting ontbreekt.

Het is ongewenst dat na de consultatie alsnog ingrijpende bepalingen worden ingevoegd.

Verbetervoorstel:

- Schrap artikel 90.

2.3 NUMMERING

Het wetsvoorstel bevat de volgende foute nummeringen.

- In artikel 44.1: 'f' moet 'a' zijn.
- In artikel 44.1: 'g' moet 'b' zijn.
- In artikel 44.1: 'h' moet 'c' zijn.
- In artikel 44.1: 'i' moet 'd' zijn.
- In artikel 44.1: 'j' moet 'e' zijn

In artikel 88 is de nummering fout, maar onduidelijk is wat er wel bedoeld werd. Mogelijk is bedoeld:

1. *Onderdeel a komt te luiden: a. een basisbedrag van € 232.831, per kamerzetel van de politieke partij een bedrag van € 69.938 en per lid van de politieke partij een bedrag dat gelijk is aan € 2.594.017 gedeeld door het totale aantal leden van de politieke partijen die op de peildatum subsidie ontvangen".*

2.4 VERWIJZINGEN

Het wetsvoorstel bevat de volgende foute verwijzingen.

- Op 39 plaatsen: 'de partij' moet 'de politieke partij' zijn.
- In artikel 4.b: 'de vereniging' moet 'de politieke vereniging' zijn.
- In artikel 27.2 (tweemaal): 'partij of vereniging' moet 'partij' zijn (zie ook: artikel 24).
- In artikel 27.3: 'partij of vereniging' moet 'partij' zijn (zie ook: artikel 24).
- In artikel 40.2.d: 'vierde' moet 'derde' zijn.
- In artikel 49.4: 'vierde' moet 'derde' zijn.
- In artikel 49.4: '64 en 64' moet '64 en 65' zijn.
- In artikel 70.1.b: ';' of' moet ';' zijn.
- In artikel 70.2: 'de vereniging' moet 'de politieke vereniging' zijn.
- In artikel 71.1: 'de 2 tot en met 7' moet 'de hoofdstukken 2 tot en met 7' zijn.
- In artikel 71.1.1: ';' en' moet ';' zijn.

Het wetsvoorstel bevat de volgende foute verwijzing(en), waarbij niet duidelijk is waarnaar het wel behoort te verwijzen.

- In artikel 37.4 wordt verwezen naar 'artikel 34, tweede en tweede lid'.

2.5 LOGICA

2.5.1 ARTIKEL 10

Artikel 10 is weinig logisch geformuleerd.

Bijvoorbeeld, de letter van de wet eist de publicatie van een procedure voor de benoeming van leden van aan de partij gelieerde rechtspersonen, terwijl vermoedelijk de benoeming van bestuursleden werd beoogd.

Een politieke partij die voor het eerst een zetel verwerft kan alleen aan de eisen voldoen indien zij reeds voor de verkiezing aan de eisen voldeed. Daarom is het logisch om de eisen te stellen aan iedere politieke vereniging die deelneemt aan verkiezingen.

Verbetervoorstel:

- Wijzig artikel als volgt:
 1. *Een politieke vereniging maakt op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar de procedure voor:*
 - a. *het bestuur*
 - b. *de afdelingen*
 - c. *de overige organen*
 - d. *de neveninstellingen*
 - e. *de overige aan de partij gelieerde rechtspersonen.*
 2. *De procedure omvat tenminste de voorwaarden die worden verbonden aan:*
 - a. *de totstandkoming*
 - b. *de samenstelling*
 - c. *de benoeming*
 - d. *het lidmaatschap.*

Noot

Het huis van Thorbecke kent vele kamers. Thorbecke beoogde een parlement van individuele verkozenen, die met elkaar in publiek debatteren. Hij was wars van kiesdrempels en partijdiscipline. Voor een levendige democratie is het wenselijk dat ook individuen zich verkiesbaar kunnen stellen ... dus zonder partij en/of politieke vereniging ... en dus zonder interne organisatie. Terecht stelt het wetsvoorstel aan blanco lijsten geen eisen betreffende de transparantie inzake de interne organisatie.

Wellicht is het zinvol om in het verbeteringsvoorstel toe te voegen: *sub 2.e de financiën* (zie ook 4.4.1.2 over artikel 27.2).

2.5.2 ARTIKEL 45.3

In artikel 45.3 is een verbod geformuleerd, terwijl vrijwel zeker een recht was bedoeld.

Het wetsvoorstel legt het volgende verbod op:

Een afdeling registreert geen bijdragen van een politieke partij waaraan zij gelieerd is."

Het wetsvoorstel beoogde vermoedelijk het volgende recht:

Een afdeling is niet verplicht tot registratie van bijdragen van een politieke partij waaraan zij gelieerd is.

2.5.3 ARTIKEL 65.1

In artikel 65.1 is de tegenwoordige tijd geformuleerd, terwijl vrijwel zeker de voltooid verleden tijd was bedoeld (zoals in artikel 72.1): *'deelneemt'* moet vrijwel zeker *'heeft deelgenomen'* zijn.

3 STRUCTUUR EN BEGRIJPBAARHEID

3.1 INLEIDING

De vele herhalingen en verwijzingen maken het wetsvoorstel onleesbaar. Zelfs de meest wetsgetrouwe burger zal nauwelijks kunnen uitzoeken wat de wetgever wenst. Daardoor wordt de kans dat deze wet wordt nageleefd onnodig bemoeilijkt. Hieronder wordt eerst ingegaan op de herhalingen en daarna op de verwijzingen.

3.2 HERHALINGEN

Het wetsvoorstel bevat zeer veelvuldig teksten die ogenschijnlijk herhalingen lijken. Daardoor is het geheel nauwelijks te begrijpen. En daardoor zijn de voorstellen zelfs voor de meest wetsgetrouwe burger nauwelijks na te leven. Ook sluit het lager geschoolden uit. En het vergroot de kans op kleine (interpretatie)verschillen, ontwijkroutes en rechtsongelijkheid.

Nadere beschouwing leert dat de herhalingen qua structuur veelal overeenkomen en alleen in de details verschillen.

Het wetsvoorstel zou enorm ingekort kunnen worden door de beoogde basisstructuur slechts éénmaal in de wet op te nemen.

In de basisstructuur kunnen de verschillende details vervangen worden door meer generieke formuleringen, die vervolgens elders op detailniveau worden uitgewerkt.

De belangrijkste vermijdbare herhalingen zijn:

- *'landelijk'* versus *'decentraal'*
- *'politieke partij'* versus *'politieke vereniging'*
- *'politieke partij'* versus *'politieke vereniging'* en *'kandidaat'*
- *'partij'* versus *'neveninstelling'*
- *'donaties'* versus *'schulden'*
- *'kalenderjaar'* versus *'verkiezingsperiode'*
- *'natuurlijke persoon'* versus *'rechtspersoon'*
- *'neveninstelling'* versus *'lokale instelling'*
- *'melden aan de Autoriteit'* versus *'op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar maken'*.

De herhalingen zouden een signaal kunnen zijn van een gebrek aan abstractievermogen bij de opstellers. Dit baart zorgen over de kwaliteit (van de totstandkoming) van het wetsvoorstel.

3.2.1 WET OP POLITIEKE PARTIJEN EN BURGERLIJK WETBOEK

3.2.1.1 ARTIKELEN 29 EN 44

De artikelen 29 en 44 zijn een onnodige herhaling van het Burgerlijk Wetboek Boek 2 titel 1 artikel 10 lid 2 en lid 3.

In het Burgerlijk Wetboek Boek 2 titel 1 artikel 10 lid 2 is voor alle rechtspersonen (en dus ook voor een politieke vereniging) al geregeld dat zij binnen zes maanden na afloop van het boekjaar de balans en de staat van baten en lasten van de rechtspersoon te maken en op papier moeten stellen. Alle in artikel 29 en 44 vallen daar onder.

De bewaartermijn van zeven jaar is voor alle rechtspersonen (en dus ook voor een politieke vereniging) al geregeld in het Burgerlijk Wetboek Boek 2 titel 1 artikel 10 lid 3.

De herhaling introduceert het ongewenste risico dat in de toekomst een geslepen advocaat kan betogen dat BW 2:26-52 niet van toepassing is op politieke partijen.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 29.
- En: schrap artikel 44.

3.2.1.2 ARTIKEL 36.C

Artikel 36.c bevat een onnodige herhaling.

Het artikel eist dat het financieel verslag voldoet aan de normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd en een rekening van de kosten en opbrengsten met de bijbehorende toelichting van belang zijnde voor de vaststelling van de subsidie omvat.

Echter, dit is al in BW 2:26-52 geregeld.

Een onnodige herhaling introduceert het risico van onbedoelde kleine inconsistenties, die kunnen leiden tot ontwijkroutes en toekomstige herstelwetgeving.

Verbeteringsvoorstel:

- Of: schrap artikel 36.c.
- Of: vermeld (ten overvloede en dus overbodig) in artikel 36.c dat BW 2:26-52 onverminderd van toepassing is.

3.2.2 TOENAME EN AFNAME VAN ZETELS

Artikel 20 is een onnodige herhaling van artikel 19.

Het wetsvoorstel wordt korter en beter door de artikelen 19 en 20 (iets generieker geformuleerd) samen te voegen en alleen de minimale verschillen apart te benoemen.

Verbeteringsvoorstel:

- Wijzig artikel 19.1. in: *“Indien een verkiezing van de leden van de Tweede Kamer of Eerste Kamer voor een politieke partij leidt tot een toename van het aantal kamerzetels waarop de subsidie is gebaseerd, past de Autoriteit de subsidie die aan de politieke partij is verleend gedurende één kalenderjaar ambtshalve aan op de eerste dag van ieder kwartaal dat volgt op het kwartaal waarin de stemming plaatsvond.”*
- En schrap artikel 20.

3.2.3 LANDELIJK EN DECENTRAAL

3.2.3.1 ALGEMEEN

Veel onnodige herhalingen zijn het gevolg van het apart reguleren van landelijke en decentrale politieke partijen, terwijl aan beiden vervolgens vrijwel dezelfde regels worden opgelegd.

Het wetsvoorstel wordt korter en beter door de overeenkomende regels (iets meer generiek geformuleerd) samen te voegen en alleen de verschillen apart te benoemen.

Verbeteringsvoorstel:

- Schrap hoofdstuk 6.
- Schrap die delen van hoofdstuk 8, die structuren uit hoofdstuk 5 herhalen.
- Formuleer hoofdstuk 5 iets meer generiek en benoem de verschillen apart.

Veelal volstaat het om in het artikel over de landelijke politieke partij het woord 'landelijke' te schrappen en om het vergelijkbare artikel over de decentrale politieke partij geheel te schrappen.

Hierna zijn verbeteringsvoorstellen voor het samenvoegen uitgewerkt.

De beperkte duur van de consultatie verhindert om een totaalverbeteringsvoorstel uit te werken.

3.2.3.2 ARTIKEL 1

Artikel 1 bij schuld en artikel 43 komen verregaand overeen qua structuur en verschillen slechts in details.

Artikel 1 definieert een schuld op basis van de openbaarmakingsdrempel (€ 25.000) voor landelijke politieke partijen, terwijl in artikel 43 hier voor decentrale politieke partijen van afgeweken wordt (€ 5.000).

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap in artikel 1 bij *schuld 'van € 25.000 of meer'*.
- En: voeg aan artikel 30 het volgende (hier als 'x' genummerd) lid toe:
In afwijking van het derde lid kan registratie achterwege blijven van:
 - a. schulden van een landelijke politieke vereniging, haar neveninstelling en haar kandidaat van minder dan € 25.000*
 - a. schulden van een decentrale politieke vereniging, haar neveninstelling en haar kandidaat van minder dan € 5.000*
 - c. schulden van een neveninstelling van de politieke partij;*
 - d. schulden van een afdeling van de politieke partij.*
- En: schrap artikel 43.

3.2.3.3 ARTIKEL 30.2 EN 45.2

De artikelen 30.2 en 45.2 komen qua structuur overeen en verschillen slechts in details.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap in artikel 1 "*lokale instelling: een rechtspersoon als bedoeld in artikel 7*".
- En: schrap artikel 45.
- En wijzig artikel 30.2 in:
In afwijking van het eerste lid kan registratie achterwege blijven van:
 - a. bijdragen aan een landelijke politieke partij, landelijke neveninstelling en landelijke kandidaat van € 250 of minder;*
 - b. bijdragen aan een decentrale politieke partij, decentrale neveninstelling en decentrale kandidaat van € 20 of minder;*
 - c. bijdragen van een neveninstelling van de politieke partij;*
 - d. bijdragen van een afdeling van de politieke partij.*

3.2.3.4 ARTIKEL 31 EN 46

De artikelen 31 en 46 komen qua structuur overeen en verschillen slechts in details.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 46.
- En: wijzig artikel 31 in:
 1. *Indien een politieke partij van een donateur, zijnde een stichting of vereniging die niet is aangewezen als neveninstelling, in een kalenderjaar een geldelijke bijdrage van in totaal meer dan de giftenopenbaarmakingsdrempel of een bijdrage in natura met een waarde van meer dan de giftenopenbaarmakingsdrempel ontvangt, verlangt zij van de stichting of vereniging ten aanzien van de door die stichting of vereniging in dat kalenderjaar van een donateur ontvangen bijdragen van in totaal de giftenopenbaarmakingsdrempel of meer tevens een overzicht van de gegevens, genoemd in artikel 30, eerste lid.*
 2. *Bij gebreke van een overzicht als bedoeld in het eerste lid geeft de politieke partij het gedeelte van de geldelijke bijdrage of de bijdrage in natura dat het bedrag van de giftenopenbaarmakingsdrempel te boven gaat, zo spoedig mogelijk terug aan de donateur. Indien teruggave niet mogelijk is, maakt de politieke partij dat gedeelte over op de daartoe aangewezen rekening van de Autoriteit, dan wel vernietigt zij de bijdrage in natura.*
 3. *Een op grond van het tweede lid overgemaakte bijdrage komt toe aan de Staat.*
 4. *De giftenopenbaarmakingsdrempel bedraagt:*
 - a. *€ 1.000 voor een landelijke politieke partij;*
 - b. *€ 200 euro voor een decentrale politieke partij.*

3.2.3.5 ARTIKEL 32 EN 47

De artikelen 32 en 47 komen volledig overeen.

Verbeteringsvoorstel: schrap artikel 46.

3.2.3.6 ARTIKEL 33 EN 48

De artikelen 33 en 48 komen qua structuur overeen en verschillen slechts qua bedragen.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 48.
- En: wijzig artikel 33 in:
 1. *Indien een politieke partij een anonieme geldelijke bijdrage van meer dan de anonimiteitsdrempel ontvangt, maakt zij het gedeelte dat de anonimiteitsdrempel te boven gaat, over op de daartoe aangewezen rekening van de Autoriteit. Indien een politieke partij een anonieme bijdrage in natura van meer dan de anonimiteitsdrempel ontvangt, maakt zij het gedeelte van de tegenwaarde dat de anonimiteitsdrempel te boven gaat over op de daartoe aangewezen rekening van de Autoriteit, dan wel vernietigt zij de bijdrage.*
 2. *Een op grond van het eerste lid overgemaakte geldelijke bijdrage of tegenwaarde van een bijdrage in natura komt toe aan de Staat.*
 3. *De anonimiteitsdrempel bedraagt:*
 - a. *€ 250 voor een landelijke politieke partij*
 - b. *€ 50 euro voor een decentrale politieke partij.*

3.2.3.7 ARTIKEL 34 EN 49

De artikelen 34 en 49 komen qua structuur overeen en verschillen slechts in details.

Het wetsvoorstel bevat een onvoorzienne onwenselijkheid, namelijk dat aan een decentrale politieke partij een snellere publicatie wordt opgelegd (namelijk uiterlijk 1 juli middels eigen publicatie) dan van een landelijke politieke partij (namelijk uiterlijk 1 november via de Autoriteit).

Het is wenselijk dat zowel een landelijke als een decentrale politieke partij gelijktijdig publiceren en dat de landelijke partij daarnaast het gepubliceerde ook aan de Autoriteit aanlevert.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 49.
- En: wijzig artikel 34 in:
 1. *Voor 1 juli van elk kalenderjaar maakt een politieke partij op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar:*
 - a. *een financieel verslag over het voorafgaande kalenderjaar met daarin een weergave van de gegevens, die op grond van artikel 29 in de administratie zijn opgenomen;*
 - b. *of een:*
 1. *overzicht van de bijdragen van meer dan de giftenopenbaarmakingsdrempel die de partij in dat kalenderjaar van een donateur heeft ontvangen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 30, eerste lid, zijn geregistreerd.*
 2. *verklaring dat geen bijdragen van meer dan de giftenopenbaarmakingsdrempel in dat kalenderjaar van een donateur zijn ontvangen of geen schulden;*
 - c. *voor zover van toepassing, een overzicht van de in artikel 31, eerste lid, bedoelde bijdragen die de partij in dat kalenderjaar van een donateur heeft ontvangen, met daarbij het overzicht dat op grond van dat lid van de donateur is ontvangen;*
 - d. *of een:*
 1. *overzicht van de schulden, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 30, derde lid, zijn geregistreerd*
 2. *verklaring dat geen schulden van meer dan de schuldenopenbaarmakingsdrempel in dat kalenderjaar van een donateur zijn geregistreerd.*
 2. *De in het eerste lid bedoelde openbaarmakingen blijven ten minste vier jaar openbaar.*
 3. *Een landelijke politieke partij geeft opdracht tot onderzoek van het financieel verslag aan een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.*
 - a. *De accountant onderzoekt of het financieel verslag en de overzichten, bedoeld in het eerste lid, voldoen aan de bij of krachtens de wet gestelde voorschriften. De accountant geeft de uitslag van zijn onderzoek weer in een schriftelijke verklaring omtrent de getrouwheid van het financieel verslag en de overzichten.*
 - b. *Voor 1 juli van elk kalenderjaar zendt een landelijke politieke partij aan de Autoriteit:*
 1. *de gegevens bedoeld in het eerste lid*
 2. *de schriftelijke verklaring van de accountant, bedoeld in het vierde lid.*
 - c. *De Autoriteit maakt de aanvraag tot vaststelling van de subsidie, bedoeld in artikel 18, eerste lid, tezamen met het financieel verslag, het activiteitenverslag en de overzichten, uiterlijk 1 november openbaar.*
 1. *Persoonsgegevens die in deze bescheiden voorkomen, worden door de Autoriteit maximaal zeven jaar bewaard.*
 2. *Op de bij de Autoriteit berustende documenten, bedoeld in het eerste lid, is de Wet open overheid niet van toepassing.*
 4. *Van de gegevens over het adres van een natuurlijke persoon of een uiteindelijk belanghebbende, wordt uitsluitend de woonplaats openbaar gemaakt.*
 - a. *De openbaarmaking van de gegevens over de naam en de woonplaats blijft achterwege, met dien verstande dat dan een omschrijving wordt gegeven van de categorie van instellingen of organisaties waartoe de geregistreerde behoort, indien dit wenselijk is gelet op het belang van de veiligheid van de geregistreerde:*
 1. *in de overzichten, genoemd in het eerste lid, op verzoek van een politieke partij, de geregistreerde natuurlijke persoon, de geregistreerde rechtspersoon en/of de geregistreerde uiteindelijk belanghebbende*
 2. *in de overzichten, genoemd in het tweede lid, naar het oordeel van de Autoriteit is aangewezen. De Autoriteit motiveert haar oordeel bij de openbaarmaking.*

5. *De giftenopenbaarmakingsdrempel bedraagt:*
 - a. *€ 1.000 euro voor landelijke politieke partijen en;*
 - b. *€ 200 euro voor decentrale politieke partijen.*
6. *De giftenopenbaarmakingsdrempel bedraagt:*
 - a. *€ 25.000 euro voor landelijke politieke partijen en;*
 - b. *€ 5.000 euro voor decentrale politieke partijen.*
7. *Bij ministeriële regeling kan voor de overzichten of de verklaring een model worden vastgesteld.”*

3.2.3.8 ARTIKELN 35 EN 50

De artikelen 35 en 50 komen qua structuur grotendeels overeen en verschillen in details.

Vooruitlopend op latere opmerkingen: het is ongewenst dat voor decentrale politieke partijen zwaardere normen worden gehanteerd dan voor landelijke politieke partijen.

Daarom is het ongewenst dat de informatie van landelijke politieke partijen pas later publiek worden en niet door de partij elektronisch publiek hoeven te worden gemaakt.

In het verbeteringsvoorstel is daarom opgenomen dat voor landelijke politieke partijen dezelfde normen worden gehanteerd als voor decentrale politieke partijen (terwijl de publicatie via de Autoriteit voor landelijke politieke partijen ook overeind blijft).

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 50.
- En: wijzig artikel 35 in:
 1. *Onverminderd artikel 34, maakt een politieke partij binnen de substantielegiftmeldtermijn na ontvangst van bijdragen van meer dan de substantielegiftmelddrempel op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar:*
 - a. *een overzicht van de bijdragen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 30, eerste lid, zijn geregistreerd; en*
 - b. *voor zover van toepassing, een overzicht van de in artikel 31, eerste lid, bedoelde bijdragen die de partij in een kalenderjaar van een donateur heeft ontvangen, met daarbij het overzicht dat op grond van dat lid van de donateur is ontvangen.*
 2. *Onverminderd artikel 34, eerste lid, meldt een landelijke politieke partij binnen de substantielegiftmeldtermijn na ontvangst van bijdragen van meer dan de substantielegiftmelddrempel aan de Autoriteit.*
 3. *Artikel 34, vijfde en zesde lid, is van overeenkomstige toepassing.*
 4. *De substantielegiftmelddrempel bedraagt:*
 - a. *voor landelijke politieke partijen € 10.000 per donateur per jaar*
 - b. *voor decentrale politieke partijen € 2.000 per donateur per jaar.*
 5. *De substantielegiftmeldtermijn na bedraagt:*
 - a. *voor landelijke politieke partijen drie werkdagen*
 - b. *voor decentrale politieke partijen € 2.000 per donateur per jaar.*

3.2.3.9 ARTIKEL 38 EN 52

De artikelen 38 en 52 komen qua structuur overeen en verschillen slechts in details.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 52.
- En: wijzig artikel 38 in:
 1. *Indien een politieke partij, haar neveninstellingen of kandidaten geplaatst op de kandidatenlijst van die partij, alleen of gezamenlijk van een donateur in een kalenderjaar een geldelijke bijdrage van in totaal meer dan het donatiemaximum of een bijdrage in natura met een*

waarde van in totaal meer dan het donatiemaximum ontvangen, draagt de politieke partij er zorg voor dat het gedeelte dat het bedrag of de tegenwaarde van het donatiemaximum te boven gaat, binnen acht weken teruggegeven wordt aan de donateur, voor zover van toepassing naar rato van de hoogte van de door elk van de ontvangers ontvangen bijdrage. De neveninstelling of kandidaat meldt een ontvangen bijdrage daartoe binnen een week aan de politieke partij door toezending van een overzicht van de door die neveninstelling of kandidaat ontvangen bijdrage of bijdragen, met daarbij de gegevens, bedoeld in de artikelen 30, eerste lid, en 31, eerste lid.

2. Indien teruggave aan de donateur niet mogelijk is, wordt het in het eerste lid bedoelde gedeelte overgemaakt op de daartoe aangewezen rekening van de Autoriteit dan wel, indien het een bijdrage in natura betreft, vervalt de bijdrage aan de Staat. Indien dat onmogelijk is, wordt deze bijdrage vernietigd.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op bijdragen tussen de in dat lid genoemde politieke partij, haar neveninstellingen of kandidaten geplaatst op de kandidatenlijst van die partij.
4. Het bedrag, genoemd in het eerste lid, wordt elke vijf jaar met ingang van 1 januari bij ministeriële regeling gewijzigd, overeenkomstig de door het Centraal Bureau voor de Statistiek vastgestelde consumentenprijsindex en naar boven afgerond op:
 - a. voor landelijke politieke partijen een duizendvoud in euro's;
 - b. voor decentrale politieke partijen een honderdvoud in euro's.
5. De ministeriële regeling wordt bekendgemaakt vóór 1 september voorafgaand aan het jaar waarop de wijziging betrekking heeft.
6. Het donatiemaximum voor een politieke partij, haar neveninstellingen of kandidaten geplaatst op de kandidatenlijst van die partij, alleen of gezamenlijk van een donateur in een kalenderjaar, bedraagt:
 - a. voor landelijke politieke partijen € 100.000;
 - b. voor decentrale politieke partijen € 20.000."

3.2.3.10 ARTIKELEN 39 EN 53

De artikelen 39 en 53 komen volledig overeen.

Verbeteringsvoorstel: schrap artikel 53.

3.2.3.11 ARTIKELEN 40 EN 54

De artikelen 40 en 54 komen qua structuur overeen en verschillen slechts in details.

Vooruitlopend op latere opmerkingen: het is ongewenst dat voor decentrale politieke partijen zwaardere normen worden gehanteerd dan voor landelijke politieke partijen.

Daarom is het ongewenst dat de informatie van landelijke politieke partijen pas later publiek worden en niet door de partij elektronisch publiek hoeven te worden gemaakt.

In het verbeteringsvoorstel is daarom opgenomen dat voor landelijke politieke partijen dezelfde normen worden gehanteerd als voor decentrale politieke partijen (terwijl de publicatie via de Autoriteit voor landelijke politieke partijen ook overeind blijft).

Vooruitlopend op een latere opmerking: het is gewenst dat ook registratie achterwege kan blijven van andere neveninstellingen van een politieke partij (bv. van de jongerenorganisatie aan het wetenschappelijk bureau).

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 54.
- En: wijzig artikel 40 in:

1. *Op een neveninstelling van een politieke partij zijn de artikelen ... van overeenkomstige toepassing. Voor de toepassing van artikel 30 kan registratie achterwege blijven van:*
 - a. *bijdragen van de politieke partij;*
 - b. *bijdragen van een afdeling van de politieke partij.*
 - c. *bijdragen van andere neveninstellingen van dezelfde partij.*
2. *Voor 1 juli van elk kalenderjaar maakt een neveninstelling op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar:*
 - a. *een overzicht van de bijdragen van meer dan giftenopenbaarmakingsdrempel die de partij in dat kalenderjaar van een donateur heeft ontvangen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 30, eerste lid, zijn geregistreerd;*
 - b. *voor zover van toepassing, een overzicht van de in artikel 31, eerste lid, bedoelde bijdragen die de partij in dat kalenderjaar van een donateur heeft ontvangen, met daarbij het overzicht dat op grond van dat lid van de donateur is ontvangen; en*
 - c. *een overzicht van de schulden, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 30, vierde lid, zijn geregistreerd.*
3. *Voor 1 juli van elk kalenderjaar zendt een landelijke politieke partij aan de Autoriteit:*
 - a. *de gegevens bedoeld in het tweede lid*
 - b. *de schriftelijke verklaring van de accountant, bedoeld in het vierde lid.*
4. *De neveninstelling van een landelijke politieke partij geeft opdracht tot onderzoek van het overzicht aan een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De accountant onderzoekt of het overzicht voldoet aan de bij of krachtens de wet gestelde voorschriften en geeft de uitslag van zijn onderzoek weer in een schriftelijke verklaring omtrent de getrouwheid van het overzicht.*
 - a. *De Autoriteit maakt het overzicht uiterlijk 1 november openbaar. Artikel 34, vijfde en zesde lid, is van overeenkomstige toepassing.”*
5. *De giftenopenbaarmakingsdrempel bedraagt:*
 - a. *€ 1.000 voor een landelijke politieke partij*
 - b. *€ 200 euro voor een decentrale politieke partij.*

3.2.3.12 ARTIKEL 41 EN 55

De artikelen 41 en 55 komen volledig overeen.

Verbeteringsvoorstel: schrap artikel 55.

3.2.4 PARTIJ, VERENIGING, FRACTIE EN GROEP

3.2.4.1 PARTIJ EN VERENIGING

Artikel 24 verklaart hoofdstuk 4 van toepassing op een ‘*decentrale politieke partij*’.

Echter, de artikelen 27.2 en 27.3 verklaren zich van toepassing op een ‘*politieke partij of vereniging*’. Dit is niet consistent.

Verbeteringsvoorstel:

- Of: wijzig in artikel 24 ‘*partij*’ in ‘*vereniging*’ en wijzig in de artikelen 27.2 en 27 ‘*politieke partij of vereniging*’ in ‘*vereniging*’.
- Of: wijzig in de artikelen 27.2 en 27 ‘*politieke partij of vereniging*’ in ‘*partij*’.

3.2.4.2 PARTIJ, VERENIGING, FRACTIE EN GROEP

Veel onnodige herhalingen zijn het gevolg van het apart reguleren van een politieke partij, een politieke vereniging, een fractie/groep en een neveninstelling, terwijl aan hen vervolgens vergaand dezelfde regels worden opgelegd.

Het wetsvoorstel wordt korter en beter door de overeenkomende regels (iets generieker geformuleerd) samen te voegen en alleen de verschillen apart te benoemen.

Toelichting:

- Artikel 28 verklaart de artikelen 29 t/m 41 alleen van toepassing op landelijke politieke partijen.
- Artikel 41.1 verklaart de artikelen 29 t/m 40 van toepassing op een fractie/groep die zich na een afsplitsing verbindt met een politieke vereniging.
- Artikel 41.2 verklaart de artikelen 29 t/m 40 van toepassing op een complete fractie die een nieuwe fractie vormt.
- Artikel 40.1 verklaart de artikelen 29, 30, 31, 33, 35 en 39 ook van toepassing op neveninstellingen.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig artikel 28 in: *“Dit hoofdstuk is van toepassing op een landelijke politieke partij en haar neveninstelling(en). Een politieke vereniging die zich verenigt met een lid van een vertegenwoordigend orgaan wordt gelijkgesteld met een politieke partij.”*
- En: wijzig artikel 30.2.b. in: *“bijdragen tussen een politieke partij, haar afdeling en haar neveninstelling”*
- En: schrap de artikelen 40 en 41.
- En: voor zover nodig voor het samenvoegen van de artikelen 29 t/m 39 met artikel 40 door de artikelen 29 t/m 39 iets meer generiek te formuleren en alleen de verschillen apart te benoemen.

3.2.5 PARTIJ EN NEVENINSTELLING

3.2.5.1 ALGEMEEN

Veel onnodige herhalingen zijn het gevolg van het apart reguleren van de politieke partij en haar neveninstellingen, terwijl aan beiden vervolgens vergaand dezelfde regels worden opgelegd. Het wetsvoorstel wordt korter en beter door de overeenkomende regels (iets meer generiek geformuleerd) samen te voegen en alleen de verschillen apart te benoemen.

De beperkte duur van de consultatie verhindert om een verbeteringsvoorstel uit te werken.

3.2.5.2 TOELICHTING

Het wetsvoorstel is nu een niet of nauwelijks te ontwarren chaos:

- Artikel 28 verklaart hoofdstuk 5 van toepassing op een landelijke politieke partij. Echter, artikel 40 verklaart zes van de dertien artikelen uit het hoofdstuk ook van toepassing op neveninstellingen.
- Artikel 40 verklaart artikel 32 (= bijdrage in natura) niet van toepassing op een neveninstelling. Echter, artikel 38.1 verklaart de maximering van gecombineerde bijdragen ook van toepassing op bijdragen in natura aan een neveninstelling.
- Artikel 40 verklaart artikel 33 (= anonieme gift) niet van toepassing op een neveninstelling. Artikel 38.3 verklaart dat giften van een neveninstelling niet gemaximeerd worden. Kortom, de maximale (gecombineerde) gift kan worden omzeild door anoniem te geven aan een neveninstelling (en het door te sluizen naar de politieke partij).
- Artikel 40 verklaart artikel 34 (= financieel verslag) niet van toepassing op een neveninstelling. Echter:

- . Artikel 36.g eist een accountantsverklaring die tevens betreft de rechtmatigheid van de besteding van de subsidie (die volgens artikel 15 ook naar een neveninstelling kunnen gaan).
 - . Artikel 40.2 t/m 40.4 stelt vergaand met artikel 34 vergelijkbare eisen aan een neveninstelling.
 - Artikel 40 verklaart artikel 36 (= verantwoording subsidie) niet van toepassing op een neveninstelling. Echter, artikel 36.g eist een accountantsverklaring die tevens betreft de rechtmatigheid van de besteding van de subsidie (die volgens artikel 15 ook naar een neveninstelling kunnen gaan).
 - Artikel 40 verklaart artikel 37 (= eisen verslaglegging) niet van toepassing op een neveninstelling. Echter, artikel 37.2 stelt dat bij ministeriële regeling regels kunnen worden gesteld over de reikwijdte, de intensiteit en de verslaglegging van het onderzoek, bedoeld in de artikelen 34.2, 34.3 en 36.f t/m 36.h. Vermoedelijk kunnen langs die route eisen gesteld worden aan neveninstellingen.
 - Artikel 40 verklaart artikel 38 niet van toepassing op een neveninstelling. Echter, artikel 38.1 is weer wel van toepassing op een neveninstelling.
 - Artikel 40 verklaart artikel 40 niet van toepassing op een neveninstelling. Echter, artikel 40 (neveninstellingen) zelf legt regels op aan een neveninstelling.
- Deze chaos biedt ruimte voor sluiproutes en scheidt rechtsonzekerheid.

3.2.5.3 CONSOLIDATIE

De artikelen 38.1 en 52.1 veronderstelt dat de politieke partij/vereniging en haar neveninstellingen over en weer toegang tot elkaars persoonsgegevens en financiële boekhouding hebben. Dit is nu niet altijd het geval.

Toegang verlenen schept nieuwe beveiligings- en privacy-risico's, met name inzake de bescherming van bijzondere persoonskenmerken (lees: politieke voorkeuren):

- Van jongeren(organisaties) kan men niet altijd de levenservaring verwachten om volledig vertrouwelijk om te gaan met bijzondere persoonsgegevens.
- Binnen instellingen voor buitenlandse contacten is een vergrote kans op mensen uit andere culturen (bv. uit China) met andere normen over privacy.

De artikelen 38.1 en 52.1 introduceert problemen met de Wet persoonsgegevens.

De problemen zijn te voorkomen door voor consolidatiekwesities (zoals in de artikelen 38.1 en 52.1):

- en: de politieke partij als eindverantwoordelijke aan te wijzen
- en: haar afdelingen en haar neveninstellingen te verplichten de vereiste gegevens en medewerking aan de politieke partij te geven.

In de praktijk zal in de samenwerkingsovereenkomst tussen de politieke partij en de neveninstelling vermoedelijk afspraken worden gemaakt over de koppeling of centralisatie van de financiële administratie en de financiële verslaglegging. Veelal zal de neveninstelling dit als een ontlasting ervaren, waardoor zij zich op hun politieke/sociale proces kunnen focussen.

In de praktijk zal een geconsolideerde registratie/verslaglegging vaak als volgt verlopen:

- 1 neveninstellingen en kandidaten melden aan hun partij binnen een vaste (en redelijke) tijd
 - 2 indien er geconsolideerde drempels worden overschreden, dan meldt de partij dit aan haar neveninstelling(en) en kandidaten binnen een vaste (en redelijke) tijd
 - 3 de partij, de neveninstellingen en de kandidaten geven ieder naar rato terug aan de donateur.
- Het is gewenst redelijke termijnen te hanteren voor een geconsolideerde registratie/verslaglegging, bijvoorbeeld maximaal vier weken per stap, dus totaal maximaal twaalf weken.

3.2.6 GIFTEN EN SCHULDEN

3.2.6.1 HUIDIGE WETSVORSTEL

Veel onnodige herhalingen zijn het gevolg van het apart reguleren van giften en schulden, terwijl aan beiden vervolgens vergaand dezelfde regels worden opgelegd.

Het wetsvoorstel wordt korter en beter door de overeenkomende regels (iets meer generiek geformuleerd) samen te voegen en alleen de verschillen apart te benoemen.

De artikelen 1.schulden, 30.3, 34.1.d, 40.2.c, 43, 45.4, 49.1.d, 49.3, 54.2.c, 64.1.c, 64.2, 65.1.c, 65.2, 72.1.c en 72.2 regelen schulden.

Meerdere artikelen leggen verregaand dezelfde regels op en verschillen slecht in details, zoals:

- de artikelen 1.schulden en 43
- de artikelen 30.1 en 30.3
- de artikelen 30.3 en 45.4
- de artikelen 34.1.d, 40.2, 49.1.d en 54.2.c
- de artikelen 45.1 en 45.4
- de artikelen 49.3 en 72.2
- de artikelen 64.1.c/64.2, 64.1.c/65.2 en 72.1.c.

Het is ongewenst dat voor gelijke situaties verschillende regels worden gehanteerd, zoals:

- artikel 30.1 eist wel de registratie van de datum en artikel 30.3 niet (idem bij 45.1 en 45.4)
- artikel 65.1 hanteert één maand en artikel 72.1 twee maanden als meldtermijn hanteert.

Het is gewenst dat voor landelijke en decentrale politieke partijen dezelfde regels gelden, waarbij alleen de drempelbedragen verschillen.

Het is gewenst dat binnen en buiten verkiezingstijd dezelfde regels gelden, waarbij alleen de termijnen verschillen.

Verbeteringsvoorstel:

- en: wijzig artikel 1.schulden in:
geldschulden, met uitzondering van:
 - a. *bestuursrechtelijke geldschulden als bedoeld in artikel 4:85, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht; en*
 - b. *geldschulden die binnen veertien dagen na de peildatum zijn voldaan*
 - c. *schulden waarbij de politieke partij, haar afdeling en/of haar neveninstelling schuldeiser is*
- en: schrap de artikelen 30.3, 34.1.d, 40.2.c, 43, 45.4, 49.1.d, 49.3, 54.2.c, 64.1.c, 64.2, 65.1.c, 65.2, 72.1.c en 72.2
- en: schrap hoofdstuk 6
- en: voeg in hoofdstuk 5 de volgende samenvoeging toe (n.b. de nummering begint fictief bij 1):
 1. *Een politieke partij maakt op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar en zendt aan de Autoriteit:*
 - a. *voor 1 juli van elk kalenderjaar een overzicht van de schulden boven de drempelnorm in het voorgaande kalenderjaar;*
 - b. *indien de politieke partij deelneemt aan een verkiezing:*
 1. *tussen de eenentwintigste en de veertiende dag voor de dag van de stemming voor deze verkiezing een overzicht van:*
 - a. *de schulden boven de drempelnorm in het voorgaande kalenderjaar;*
 - b. *de schulden boven de drempelnorm in de periode die aanvangt op 1 januari van het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar waarin de stemming plaatsvindt en die eindigt op de eenentwintigste dag voor de dag van de stemming;*

- c. uiterlijk twee maanden na de dag van de stemming voor deze verkiezing een overzicht van de schulden boven de drempelnorm in de periode die aanvangt op de twintigste dag voor de dag van de stemming en die eindigt op de dag van de stemming.
2. Een in artikel 1 genoemd overzicht bevat tevens een verklaring van het bedrag van alle schulden onder de drempelnorm gezamenlijk. Indien er geen schulden zijn, wordt dat op de verklaring vermeld.
3. Het overzicht van de schulden omvat de schulden van:
 - a. de politieke partij;
 - b. de aan de politieke partij verbonden neveninstellingen;
 - c. de kandidaten van de politieke partij voor zover de schulden samenhangen met de politieke partij en/of de volksvertegenwoordiging.
4. De drempelnorm voor de in artikel x.2 genoemde schulden gezamenlijk bedraagt:
 - a. voor landelijke politieke partijen € 25.000;
 - b. voor decentrale politieke partijen € 2.000.
5. Het overzicht bevat tevens:
 - a. de naam van de schuldenaar;
 - b. de gegevens die op grond van artikel 30 derde lid zijn geregistreerd.

Noot

Het bovenstaande voorbeeld is beperkt tot de schulden, maar geldt ook voor vele andere aspecten, waaronder de donaties. Oftewel, de bovenstaande passage is op haar beurt weer samen te voegen met een samenvoeging van de giften.

3.2.6.2 ALTERNATIEF VOORSTEL

De vele onnodige herhalingen vanwege het apart reguleren van giften en schulden kan nog meer generiek worden geformuleerd, namelijk door een schuld te waarderen als een gift.

De in de wet gehanteerde verhouding 1:25 komt overeen met een waardering van 4%.
 Immers, $1/25 = 0,04 = 4\%$.

Deze benadering heeft meerdere voordelen.

- De herhalingen en verwijzingen betreffende schulden versus donaties kunnen vervallen, waardoor de wet aanzienlijk korter en vooral veel beter te begrijpen (en dus na te volgen) wordt.
- Drempels kunnen niet meer ontweken worden door het stapelen van donaties en schulden.
 - . In het huidige voorstel kunnen donateurs een donatie net beneden een drempel zonder consequenties hun bijdrage verdubbelen door daarnaast het vijftwintigvoudige van de donatie als schuld beschikbaar te stellen.
 - . In het huidige voorstel kunnen schuldverstrekkers net beneden een drempel zonder consequenties hun bijdrage verdubbelen door daarnaast een donatie te doen van 4% van de schuld.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap alle artikelen over openbaarmaking en maximering van schulden.
- En voeg toe bij alle artikelen over bijdragen dat bijdragen in geld, bijdragen in natura en bijdragen in schuld allen als bijdragen worden gerekend.
- En: voeg toe de bepaling '*bijdrage in schuld: de geldelijke bijdrage van een schuld wordt gewaardeerd op 4% van de schuld*'

Noot

Door tijdsdruk van het naderende uiterste inlevermoment is het niet mogelijk om het verbeteringsvoorstel nu nader/concreet uit te werken, waarvoor excuses.

3.2.7 KALENDERJAAR EN VOOR/NA VERKIEZINGSPERIODE

3.2.7.1 ARTIKEL 35, 50 EN 71

De artikelen 35, 50 en 71 komen vergaand overeen qua structuur en verschillen slechts in detail.

Dit introduceert de kans op kleine (interpretatie)verschillen, ontwijkroutes en rechtsongelijkheid.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig artikel 35.1 in:
Onverminderd artikel 34, wordt de ontvangst van bijdragen van in totaal € 10.000 of meer per donateur per jaar zo snel mogelijk aan de Autoriteit gemeld door:
 - a. *een landelijke politieke partij, haar neveninstelling en haar volksvertegenwoordiger in de Tweede Kamer*
 - b. *in de periode die aanvangt op de veertigste dat voor de dag van kandidaatstelling voor een verkiezing van de leden van de Tweede Kamer tot de dag van de stemming voor deze verkiezing:*
 - 1. *een politieke vereniging die deelneemt aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, haar neveninstelling en haar kandidaat*
 - 2. *een blanco lijst die deelneemt aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, haar neveninstelling en haar kandidaat.*
- En: wijzig artikel 50.1 in:
Onverminderd artikel 49, wordt binnen drie weken na ontvangst van bijdragen van in totaal € 2.000 of meer per donateur per jaar op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar gemaakt door:
 - a. *een landelijke politieke partij, haar neveninstelling en haar volksvertegenwoordiger in de Tweede Kamer*
 - b. *in de periode die aanvangt op de veertigste dat voor de dag van kandidaatstelling voor een verkiezing van de leden van de Tweede Kamer tot de dag van de stemming voor deze verkiezing:*
 - 1. *een politieke vereniging die deelneemt aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, haar neveninstelling en haar kandidaat*
 - 2. *een blanco lijst die deelneemt aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, haar neveninstelling en haar kandidaat.*
- En: schrapping artikel 71.

3.2.7.2 ARTIKEL 59 EN 70

De artikelen 59 en 70 komen vergaand overeen qua structuur en verschillen slechts in detail.

Dit introduceert de kans op kleine (interpretatie)verschillen, ontwijkroutes en rechtsongelijkheid. Bijvoorbeeld, het equivalent van artikel 59.3 ontbreekt bij artikel 70.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig artikel 56 in:
Dit artikel is van toepassing:
 - a. *op een landelijke politieke partij, haar neveninstelling en haar volksvertegenwoordiger in de Tweede Kamer*
 - b. *in de periode die aanvangt op de veertigste dat voor de dag van kandidaatstelling voor een verkiezing van de leden van de Tweede Kamer tot de dag van de stemming voor deze verkiezing:*

1. *op een politieke vereniging die deelneemt aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, haar neveninstelling en haar kandidaat*
 2. *op een blanco lijst die deelneemt aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, haar neveninstelling en haar kandidaat.*
- En: schrap artikel 70.

3.2.7.3 ARTIKEL 64 EN 65

De artikelen 64 en 65 komen vergaand overeen qua structuur en verschillen in detail.

Dit introduceert de kans op kleine (interpretatie)verschillen, ontwijkroutes en rechtsongelijkheid.

Verbeteringsvoorstel:

- Voeg de artikelen 64 en 65 met meer generieke formuleringen en een aparte uitwerking van de verschillen.

Noot

Door tijdsdruk (vanwege het naderende uiterste inlevermoment) is het helaas niet mogelijk om een concrete uitwerking van het verbeteringsvoorstel aan te leveren, waar voor excuses.

3.2.7.4 ARTIKEL 65, 72 EN 74

De artikelen 65 en 72 komen vergaand overeen qua structuur en verschillen slechts in detail.

Artikel 74 verwijst naar artikel 72.

Dit introduceert de kans op kleine (interpretatie)verschillen, ontwijkroutes en rechtsongelijkheid.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig artikel 65.1 in:
Een politieke partij die aan een verkiezing heeft deelgenomen maakt uiterlijk op het uiterste meldmoment op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar:
 - a. *de bijdragen van in totaal de melddrempel of meer die de partij in een kalenderjaar van een donateur heeft ontvangen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 30, eerste lid, zijn geregistreerd;*
 - b. *voor zover van toepassing, de in artikel 31, eerste lid, bedoelde bijdragen die de partij in een kalenderjaar van een donateur heeft ontvangen, met daarbij het overzicht dat op grond van dat lid van de donateur is ontvangen; en*
 - c. *de schulden, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 30, derde lid, zijn geregistreerd.*
- En: wijzig artikel 65.3 in:
Onverminderd artikel 65.1 verstrekt een landelijke politieke partij het overzicht bedoeld in artikel 65.1 uiterlijk op het uiterste meldmoment aan de Autoriteit. De Autoriteit maakt het overzicht zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk twee maanden na de dag van de stemming openbaar. Artikel 64, derde lid, tweede tot en met vierde volzin, is van overeenkomstige toepassing.
- En: voeg toe artikel 65.4:
Het uiterste meldmoment is:
 - a. *bij deelname aan een landelijke verkiezing: een maand na de dag van de stemming voor deze verkiezing*
 - b. *bij deelname aan een decentrale verkiezing:*
 1. *indien de politieke partij voorafgaand aan de laatstgehouden verkiezing zitting had in een vertegenwoordigend orgaan: twee maanden na de dag van de stemming voor deze verkiezing.*

2. indien de politieke partij voorafgaand aan de laatstgehouden verkiezing geen zitting had in een vertegenwoordigend orgaan: drie maanden na de dag van de stemming voor deze verkiezing.

- En: voeg toe artikel 65.5:

De melddrempel is:

- a. voor een landelijke politieke partij: € 1.000
- b. voor een decentrale politieke partij: € 200.

3.2.8 NATUURLIJKE PERSOON EN RECHTSPERSOON

Artikel 30 stelt regels voor personen (= natuurlijke personen en rechtspersonen).

Artikel 31 verbijzondert de regels voor stichtingen en verenigingen.

Hetzelfde speelt bij de artikelen 45 en 46.

De herhaling maakt èn de wet onleesbaar èn scheidt ruimte voor ontwijkroutes/rechtsongelijkheid.

De artikelen 31 en 46 stelt alleen regels voor stichtingen en verenigingen in plaats van voor rechtspersonen in het algemeen, zodat de regels mogelijk ontweken kunnen worden via een coöperatie (welke relatief veel voorkomen in de anarcho-socialistische en agrarische sector).

Verbeteringsvoorstel:

- En: integreer artikel 31 in artikel 30 (n.b. het voorstel is hier niet nader uitgewerkt).
- En: integreer artikel 46 in artikel 45 (n.b. het voorstel is hier niet nader uitgewerkt).

3.2.9 NEVENINSTELLING EN LOKALE INSTELLING

3.2.9.1 TEN BATE VAN KANDIDAAT

Het wetsvoorstel beschouwt een rechtspersoon als een neveninstelling indien die structureel werkt voor een kandidaat van een landelijke politieke partij (zie artikel 6.1). Dit is niet het geval bij een decentrale kandidaat (zie artikel 7.1).

Het wetsvoorstel wordt consequenter door deze regel òf voor alle (dus: landelijke en decentrale) partijen te laten gelden òf te schrappen.

3.2.9.2 SAMENVOEGEN

Veel onnodige herhalingen zijn het gevolg van het apart reguleren van neveninstellingen en lokale instellingen, terwijl aan beiden vervolgens vrijwel dezelfde regels worden opgelegd.

Het wetsvoorstel wordt korter en beter door de overeenkomende regels voor neveninstellingen en lokale instellingen samen te voegen en alleen de verschillen apart te benoemen.

Verbeteringsvoorstel:

- schrap in artikel 1 de definitie van een 'lokale instelling'
- wijzig in artikel de definitie van een 'neveninstelling' in: "een rechtspersoon die uitsluitend of in hoofdzaak erop is gericht stelselmatig of structureel ten bate van een politieke partij of een op de kandidatenlijst van een politieke partij geplaatste kandidaat activiteiten of werkzaamheden te verrichten en de partij of de kandidaat daar kennelijk voordeel bij heeft"
- schrap in artikel 6 de herhaling van de definitie van een 'neveninstelling'
- schrap in artikel 6.1 het woord 'landelijke'
- schrap artikel 7
- artikel 1 lokale instelling, artikel 1 neveninstelling, artikel 6 en artikel 7 kunnen samengevoegd.

Artikel 1. *neveninstelling* gaat dan als volgt luiden:

neveninstelling: een rechtspersoon die uitsluitend of in hoofdzaak erop is gericht stelselmatig of structureel ten bate van een politieke partij of een op de kandidatenlijst van een politieke partij geplaatste kandidaat activiteiten of werkzaamheden te verrichten en de partij of de kandidaat daar kennelijk voordeel bij heeft;

Artikel 6 gaat dan als volgt luiden:

6.1 Indien een rechtspersoon feitelijk werkzaam is als neveninstelling, wijst de partij deze rechtspersoon aan als neveninstelling.

6.2. Een rechtspersoon kan slechts door één landelijke politieke partij als neveninstelling worden aangewezen en de rechtspersoon dient schriftelijk met de aanwijzing in te stemmen. De partij stelt de Autoriteit schriftelijk in kennis van de aanwijzing en van de instemming van de rechtspersoon met de aanwijzing.

6.3. Indien ten aanzien van een rechtspersoon als bedoeld in het eerste lid ten onrechte geen aanwijzing heeft plaatsgevonden, wijst de Autoriteit de rechtspersoon als neveninstelling aan. De Autoriteit stelt de rechtspersoon en de partij in de gelegenheid te worden gehoord alvorens tot aanwijzing te besluiten.

3.2.10 SOORTEN NEVENINSTELLINGEN

Het wetsvoorstel veronderstelt dat een politiek-wetenschappelijk instituut, een politieke jongerenorganisatie en een instelling voor buitenlandse activiteiten uitsluitend landelijk voorkomen, maar zij zouden in de toekomst ook lokaal kunnen gaan voorkomen.

Verbeteringsvoorstel:

- Overweeg of de definities van neveninstellingen meer generiek geformuleerd kunnen worden.

Noot

Door tijdsdruk (vanwege het naderende uiterste inlevermoment) is het helaas niet mogelijk om een concrete uitwerking van het verbeteringsvoorstel aan te leveren, waar voor excuses.

3.2.11 MELDEN EN OPENBAAR MAKEN

Het wetsvoorstel schrijft voor dat landelijke spelers aan de Autoriteit moeten melden (die met maanden vertraging openbaar maken) en decentrale spelers elektronisch openbaar moeten maken. Dit introduceert een de onvoorziene onwenselijkheid, dat decentrale gegevens snellere gepubliceerd worden (namelijk uiterlijk 1 juli) dan landelijke gegevens (namelijk uiterlijk 1 november).

Het is daarom wenselijk dat zowel een landelijke als een decentrale politieke partij gelijktijdig publiceren en dat de landelijke partij daarnaast het gepubliceerde ook aan de Autoriteit aanlevert.

Verbeteringsvoorstel:

- Zie 3.2.3.7 en 3.2.3.11.

Noot

Door tijdsdruk van het naderende uiterste inlevermoment is het niet mogelijk om het verbeteringsvoorstel nu nader/concreet uit te werken, waarvoor excuses.

3.3 VERWIJZINGEN

De wet wordt mede onbegrijpelijk en niet navolgbaar door verwijzingen, te weten:

- het grote aantal verwijzingen
- de diepte van geluste verwijzingen
- vertakkingen in geluste verwijzingen.

Een voorbeeld: artikel 34.4 verwijst naar artikel (18.2, 18.3 en) 18.1, dat verwijst naar artikel (36.e en) 34.1, dat verwijst naar artikel 36, dat verwijst naar artikel 36.a, dat verwijst naar artikel 29. Sorry, een gemiddelde universitair gediplomeerde kan dit niet of nauwelijks begrijpen, laat staan een middelbaar geschoold vrijwillig bestuurslid van een politieke partij. En vermoedelijk bevat het wetsvoorstel verwijfsbomen die veel dieper gaan.

De verwijfschaos creëert niet alleen verwarring en onbegrip, maar ook juridische onzekerheid. Vrijwillige bestuursleden van politieke partijen, hun neveninstellingen en hun kandidaten zullen ernstig bij zichzelf te raden moeten gaan of zij deze onzekerheid aandurven. Een (flink) deel van de plichtsgetrouwe vrijwilligers zal gefrustreerd afhaken. Juist degenen die hun schouders over de wet op halen zullen achterblijven. Per saldo zijn twee effecten te verwachten.

- Het wetsvoorstel belemmert burgers in hun recht op deelname aan het bestuur, waardoor de democratie wordt uitgehouden en het risico op opstand wordt vergroot.
- Binnen politieke partijen zullen “boeven” de “godvrezenden” verdrukken.

Verbeteringsvoorstel

Deze tekst is zo wezenlijk slecht geconstrueerd, dat zij niet te repareren is en volledig herschreven moet worden, waarna een nieuwe internetconsultatie nodig is.

3.3.1 POLITIEKE PARTIJ EN POLITIEKE VERENIGING

3.3.1.1 ARTIKEL 11

Een onnodige verwijzing betreft artikel 11.

Een *politieke partij* is een bijzonder soort *politieke vereniging*.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 1.
- En: wijzig in artikelen 10 ‘*partij*’ in ‘*vereniging*’.
- En: wijzig in artikelen 10 ‘*partijbestuur*’ in ‘*verenigingsbestuur*’.

3.3.1.2 ARTIKEL 87

Een onnodige verwijzing betreft artikel 87.

Het volstaat om artikel 86 toe te passen op een politieke vereniging, omdat een politieke partij ook een politieke vereniging is.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 87.
- En: wijzig de artikelen 86.1 en 86.3 ‘*partij*’ in ‘*vereniging*’.

3.3.2 POLITIEKE PARTIJ EN NEVENINSTELLING

3.3.2.1 ARTIKEL (56 EN) 62

Een onnodige verwijzing betreft artikel 62.

Hoewel het ogenschijnlijk alleen naar de artikelen 59 en 60 te verwijzen, verwijst het indirect ook terug op artikel 57 en 58.

Daarentegen verwijst het (ook niet indirect) terug naar artikel 61, zodat artikel 61 ontweken kan worden door advertenties via een neveninstelling te laten lopen. Dit geeft onduidelijkheid, verwarring, (interpretatie)verschillen, rechtsongelijkheid en rechtsonzekerheid.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 62.
- En: wijzig artikel 56 in:
“Dit hoofdstuk is van toepassing op een landelijke politieke partij en haar neveninstellingen.”

3.3.2.2 ARTIKELEN 64 T/M 67

Een onnodige verwijzing betreft de artikelen 66 t/m 68.

Het wetsvoorstel behandelt achtereenvolgens apart: de *politieke partij* (artikel 64 en 65), de *neveninstelling* (artikel 66), *kandidaten voor de tweede kamer namens een politieke partij* (artikel 67), *politieke verenigingen* en haar *kandidaten* (artikel 68) en *kandidaten van een blanco lijst* (artikel 69). De voorgestelde regels komen qua structuur verregaand overeen en verschillen hooguit in details. Juist de herhalingen introduceren ontwijkroutes, bijvoorbeeld voor het ontwijken van het donatiemaximum via een neveninstelling voor een politieke vereniging. Het is veel logischer het allemaal samen te voegen tot ‘*een politieke vereniging, een neveninstelling en een kandidaat*’.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap de artikelen 66, 67.
- En: wijzig in de artikelen 64.1.a, 64.1.b, 65.1.a en 65.1.b ‘*de partij*’ in ‘*de politieke vereniging, de neveninstelling en/of de kandidaat, alleen of gezamenlijk*’
- En: voeg toe artikel 64.4 en 65.4: *Onder gezamenlijk wordt verstaan: vermeld op eenzelfde lijst voor een verkiezing voor de Tweede Kamer.*
- En: wijzig in de artikelen 64.3 ‘*de politieke partij*’ in ‘*de politieke partij, de neveninstelling of de kandidaat*’.

3.3.2.3 ARTIKELEN 73

Een onnodige verwijzing betreft artikel 73.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 73.
- En: wijzig in artikel 72: ‘*partij*’ in ‘*partij en haar neveninstelling*’.

3.3.3 ACCOUNTANT EN ALGEMENE REKENKAMER

Een onnodige verwijzing betreft artikel 51.2:

Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op onderzoeken door de Algemene Rekenkamer.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig artikel 51.1 in:
 1. *De politieke partij werkt mee aan onderzoeken die worden ingesteld door:*
 - a. *de accountant of accountantsdienst die door de Autoriteit is aangewezen*
 - b. *de Algemene Rekenkamer.*
- En: schrap artikel 51.2.

Noot

Het ligt voor de hand om het artikel ook toe te passen op neveninstellingen en kandidaten door de eerste regel van artikel 51.1 te wijzigen in:

1. *De politieke partij, haar neveninstelling en haar kandidaat werkt mee aan onderzoeken die worden ingesteld door:*

3.3.4 TWEEDE EN EERSTE KAMER

Het wetsvoorstel beoogt dat als een politieke partij uitsluitend in de Eerste Kamer is vertegenwoordigd, het aantal zetels in de Eerste Kamer de grondslag voor de subsidie vormt.

De Eerste Kamer heeft half zoveel zetels als de Tweede Kamer.

Zonder een inhoudelijk standpunt in te nemen: wellicht is het zinvol dat de wetgever nog even deze wegingsfactor heroverweegt.

4 DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT

4.1 INLEIDING

Gemakshalve volgt dit hoofdstuk de structuur van artikel 86, namelijk:

- periodieke, vrije en geheime verkiezingen
- democratische besluitvorming
- grondrechten
- scheiding van machten
- onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak.

Over democratische besluitvorming zullen geen specifieke kanttekeningen worden geplaatst.

4.2 PERIODIEKE, VRIJE EN GEHEIME VERKIEZINGEN

4.2.1 INLEIDING

Artikel 21 van de Universele verklaring van de rechten van de mens luidt:

1. Eenieder heeft het recht om deel te nemen aan het bestuur van zijn land, rechtstreeks of door middel van vrij gekozen vertegenwoordigers.
2. Eenieder heeft het recht om op voet van gelijkheid te worden toegelaten tot de overheidsdiensten van zijn land.
3. De wil van het volk zal de grondslag zijn van het gezag van de Regering; deze wil zal tot uiting komen in periodieke en eerlijke verkiezingen, die gehouden zullen worden krachtens algemeen en gelijkwaardig kiesrecht en bij geheime stemmingen of volgens een procedure, die evenzeer de vrijheid van de stemmen verzekert.

Deze consultatiebijdrage spreekt zich niet uit over het verbieden van partijen.

De kernvraag is niet zo zeer of een partij verboden mag worden, maar meer de gronden daartoe.

Deze materie is dermate complex dat de consultatieperiode onvoldoende ruimte biedt om tot een afgewogen standpunt te komen. Waarover men niet kan spreken, moet men zwijgen.

Hierna wordt eerst tegen de schending van de voet van gelijkheid en daarna van de geheimhouding.

4.2.2 VOET VAN GELIJKHEID

4.2.2.1 SUBSIDIE

Het spreekwoord luidt *wiens brood men eet, diens woord men spreekt*.

Eenzijds politieke partijen subsidiëren en anderzijds bijdragen van donateurs belemmeren betekent dat het wetsvoorstel de invloed op politieke partijen beoogt te verschuiven van (delen van) de samenleving naar de overheid.

Dit is ongewenst, omdat politieke partijen geacht worden de overheid te koersen en te controleren.

In termen van cybernetica: een zichzelf sturend systeem leidt tot ondersturing en oversturing.

Oftewel, dit leidt uiteindelijk tot politieke instabiliteit.

4.2.2.1.1 ZITTENDE VERSUS NIEUWE PARTIJEN

Het wetsvoorstel beoogt enerzijds subsidie te geven aan zittende partijen en anderzijds donaties/schulden te belemmeren.

De subsidie mag direct worden gebruikt voor de verkiezingscampagne (artikel 13.2.i). Uitgaande van 18 partijen en 150 kamerzetels beoogt het wetsvoorstel € 31.854.769 te verdelen onder de zittende politieke partijen en hun neveninstellingen. Dat is gemiddeld € 1.769.709 per partij, dan wel € 212.365 per TK-kamerzetel. Daar komen donaties en schulden bovenop.

Gelijktijdig worden politieke verenigingen zonder zetel belemmert in het werven van middelen:

- donateurs (vanaf € 147 à € 166 c.q. € 200 c.q. € 1.000 per jaar) worden afgeschrikt middels het publiceren van hun naam en woonplaats
- schuldeisers (vanaf € 5.000 c.q. € 25.000) worden afgeschrikt middels het publiceren van hun naam en woonplaats
- donaties worden verboden (vanaf € 20.000 c.q. € 100.000)
- donaties van buitenlandse gelijkgestemden worden geheel verboden.

Hierdoor ontstaat een ongelijk speelveld.

Zittende politieke partijen krijgen van de staat véél meer kans dan politieke partijen zonder zetel. Dit worden géén eerlijke verkiezingen, waarin alle lijsten zich op gelijke wijze aan de kiezer kunnen presenteren. Dit is vergelijkbaar met de situatie Rusland, waarin de zittende regimegezinde partijen veel zendtijd op TV krijgen en de overige partijen vrijwel niet.

Dit worden géén eerlijke verkiezingen.

Verbeteringsvoorstel:

- Of: schrap artikel 14 (= subsidie).
- Of:
 - . En: schrap artikel 13.2.f (= subsidie voor ledenwerving).
 - . En: schrap artikel 13.2.g (= het betrekken van niet-leden)
 - . En: schrap artikel 13.2.h (= subsidie voor werving, selectie en begeleiding van politieke ambtsdragers).
 - . En: schrap artikel 13.1.i (= subsidie voor verkiezingscampagnes).
 - . En: schrap artikel 14.1.a (= subsidie aan politieke partijen).
 - . En: schrap artikel 14.1.c (= subsidie aan politieke jongerenorganisaties).
 - . En: verbied donaties en schulden van neveninstellingen aan hun politieke partij.

Noot

Volksvertegenwoordigers zijn overbelast. Het is wenselijk dat hun budget voor fractieassistenten zéér aanzienlijk omhooggaat, bijvoorbeeld een verviervoudiging. Vermoedelijk valt dit onder een andere wet. Uiteraard is het oneerlijk als het budget voor fractieassistenten wordt weggesluisd naar een campagnefonds voor herverkiezing, omdat er dan bij de verkiezingen een ongelijk speelveld ontstaat met partijen met minder of geen zetels.

4.2.2.1.2 PARTIJEN MET VERSUS ZONDER VERENIGINGSTRADITIE

Het wetsvoorstel beoogt partijen met minder dan 1.000 leden uit te sluiten subsidie.

Uitgaande van 18 partijen en 150 kamerzetels beoogt het wetsvoorstel € 31.854.769 te verdelen onder de zittende politieke partijen en hun neveninstellingen. Dat is gemiddeld € 1.769.709 per partij, dan wel € 212.365 per TK-kamerzetel.

Hierdoor ontstaat een ongelijk speelveld tussen partijen met een verenigingstraditie (zoals de zittende partijen) en andere partijen.

De achterban van bepaalde partijen wil geen lid worden van een vereniging, bijvoorbeeld omdat:

- de achterban zich organiseert via sociale media, zoals bij de Piratenpartij
- de achterban zich uit angst vanwege hun wereldvisie niet aan de overheid bekend wil maken, zoals bij de Libertaire Partij, de Nieuwe Communistische Partij en de KINDPARTIJ.

Partijen met een verenigingstraditie krijgen van de staat meer kans dan andere politieke partijen.

Daar het wetsvoorstel beoogt dat de subsidie ook aangewend mag worden voor campagneactiviteiten, worden dit géén eerlijke verkiezingen, waarin alle lijsten zich op gelijke wijze aan de kiezer kunnen presenteren.

Verbeteringsvoorstel:

- Schrap in artikel 13.1 het volgende:
indien die partij op de peildatum beschikt over duizend leden die vergader- en stemrecht hebben in de politieke partij en elk per jaar minimaal een bij ministeriële regeling vast te stellen contributie betalen. Het lidmaatschap blijkt uit een uitdrukkelijke wilsverklaring van betrokkene.

Noot

Het valt te overwegen om een politieke partij die de toelating van leden onmogelijk maakt (zoals PVV) gelijk te stellen met een blanco lijst, omdat lidmaatschap een wezenlijk kenmerk van een vereniging is.

4.2.2.1.3 PARTIJEN MET VERSUS ZONDER VEEL JONGEREN

Het wetsvoorstel beoogt partijen met jongerenorganisaties met minder dan 100 leden uit te sluiten de subsidie voor jongerenorganisaties.

Uitgaande van 18 partijen en 150 kamerzetels beoogt het wetsvoorstel € 1.850.220 te verdelen onder politieke partijen met jongerenorganisaties. Dat is gemiddeld € 102.790 per partij, dan wel € 12.335 per TK-kamerzetel.

De achterban van bepaalde partijen wil geen lid worden van een vereniging, bijvoorbeeld omdat:

- de achterban zich organiseert via sociale media, zoals bij de Piratenpartij
- de achterban zich uit angst vanwege hun wereldvisie niet aan de overheid bekend wil maken, zoals bij de Libertaire Partij, de Nieuwe Communistische Partij en de KINDPARTIJ.

De subsidie voor jongerenorganisaties mag worden gebruikt voor campagneactiviteiten.

Grotere partijen, partijen met een verenigingstraditie en partijen met een jonge achterban worden door de staat bevoordeeld. Kleine partijen, partijen zonder verenigingstraditie, partijen met een oudere achterban en nieuw toetredende partijen worden door de staat benadeeld.

Hierdoor ontstaat een ongelijk speelveld.

Dit worden dit géén eerlijke verkiezingen, waarin alle lijsten zich op gelijke wijze aan de (jonge) kiezer kunnen presenteren.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig artikel 4.1.b in:
tenminste tweede deel van het ledenbestand gevormd wordt door leden die niet jonger zijn dan 14 jaar en niet ouder zijn dan 27 jaar, die vergader- en stemrecht hebben in de politieke jongerenorganisatie en die elk per jaar minimaal een bij ministeriële regeling vast te stellen contributie betalen
- En: schrap artikel 4.1.c.

4.2.2.2 DISCRIMINATIE

De mogelijkheid tot het steunen van de eigen politieke voorkeur en tot deelname aan het landsbestuur worden in het bijzonder beperkt voor:

- mensen die in Nederland tot een minderheid behoren, maar in het buitenland tot een grote groep
- bekende Nederlanders (bv. Joodse PvdA-bestuurders) (zie 4.3.1)
- mensen met minder voorkomende namen (zie 4.3.1), en dus onder meer:
 - . etnische minderheden (zie 4.3.1)
- bewoners van kleine woonplaatsen (zie 4.3.1) en dus onder meer:
 - . bewoners van kleine stadjes, dorpen en het platteland (zie 4.3.1)
 - . bewoners van buiten de Randstad (zie 4.3.1)
 - . boeren (zie 4.3.1)
- betrokkenen bij decentrale verkiezingen (zie 4.3.3.1)
- burgers met een politieke voorkeur buiten het politieke midden (zie 4.3.3.3).

4.2.2.3 VREEMD AGENT WET

De artikelen 39 en 53 verbieden bijdragen van niet-Nederlandse donateurs.

Partijen in een kieskring maken vaak onderdeel uit van een grotere beweging. Gemeentelijke partijen worden mede mogelijk gemaakt met steun van partijen uit buurgemeenten of vanuit provinciale partijen. Provinciale afdelingen worden weer mede mogelijk gemaakt door landelijke partijen. Dit is volstrekt rechtmatig. Er is geen principiële verschil tussen enerzijds een Groninger die een partij in Leeuwarden steunt en anderzijds een Surinamer die een partij (bv. BIJ1) in Nederland steunt.

Even rechtmatig is de (financiële en inhoudelijke) steun die landelijke partijen van gelijkgezinde partijen uit buurlanden, van pan-Europese partijen en van partijen uit andere werelddelen krijgen. Enkele voorbeelden:

- De Communistische Partij Nederland werd jaren met weinig succes gesteund door de Sovjet-Unie.
- De Socialistische Partij (SP) is in het begin gesteund door de Volksrepubliek China. De SP is nu een degelijke bestuurderspartij.
- Volt is deel van de koepelpartij Volt Europa, waarbinnen over en weer steun wordt verleend. Volt oogt een degelijke bestuurderspartij te gaan worden.
- CDA, PvdA, VVD, GroenLinks, D66, ChristenUnie en SGP steunen via het Nederlands Instituut voor Meerpartijendemocratie politieke partijen wereldwijd. En met succes.
- CDA ondersteunt zusterpartijen in Midden- en Oost-Europa via de Eduardo Frei Stichting (EFS) met geld uit het MATRA-programma van het ministerie van Buitenlandse Zaken. En met succes.
- De Piratenpartij is aangesloten bij de Pirate Parties International (PPI), die 40 veertig nationale piratenpartijen ondersteunt.
- De Partij voor de Dieren heeft de neveninstelling Animal Politics Foundation (APF) opgericht voor de verdere internationalisering van de partij. En met succes.

De huidige wet en het wetsvoorstel subsidiëren het onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland en het ondersteunen van vormings- en scholingsactiviteiten ten behoeve van het kader van die partijen. Ook financieel. Het is bizar om het wederkerige te verbieden.

Autoritaire regimes (waaronder het hedendaagse Russische regime van Poetin) snoeren belemmeren in eigenland afwijkende meningen door middel van '*wetgeving inzake vreemde agenten*' (*foreign agents*). Tot de slachtoffers behoren onder meer Radio Liberty, mensenrechtenverdediger Semyon Simonov en het nobelprijswinnende Memorial.

Na protesten van de bevolking trok de regering van Georgië op 9-3-2023 haar 'foreign agent'-wetsvoorstel in.

Sinds de Tweede wereldoorlog hebben Westerse democratieën zich gemengd in de politiek van andere landen, hetgeen geleid heeft tot een verspreiding van het liberaal democratisch rechtstatelijk gedachtengoed.

Partijen van (ideologische en/of etnische) minderheden zijn voor hun steun sterk afhankelijk van steun van ideologisch/etnisch gelijkgestemden van elders in de wereld. Een selectief verbod op buitenlandse steun voor Nederlandse partijen zal in de praktijk vooral partijen van minderheden raken, zoals die van Islamieten, Hindoes, Boeddhisten, libertariërs, pastafari en vele anderen. Zij worden hierdoor gehinderd in hun vrijheid van vereniging, vrijheid van meningsuiting en recht op deelname aan het bestuur van het land. Per saldo bevoordeelt het verbod de zittende middenpartijen.

Het is ongewenst dat nationale regimes externe invloed en/of steun aan politieke partijen en NGO's verbieden.

Artikel 39 van het wetsvoorstel is de Nederlandse variant van de Russische '*wetgeving inzake vreemde agenten*' (*foreign agents law*). Het is een diepe schandvlek voor het Nederlandse parlementaire stelsel dat zo'n autoritaire Poetinistische wet door onze regering wordt voorgesteld.

Het wetsvoorstel schendt meerdere fundamentele mensenrechten, waaronder in het bijzonder:

- vreedzame vereniging en vergadering
- vrijheid van meningsuiting
- recht op deelname aan het bestuur van het land.

Het wetsvoorstel discrimineert specifieke minderheden, waaronder:

- etnische minderheden
- culturele minderheden
- aanhangers van politieke minderheidsstandpunten
- burgers met een uitgesproken internationale oriëntatie (bijvoorbeeld op Europa of Amerika).

Het wetsvoorstel bevoordeelt de zittende partijen in het politieke midden.

Verbeteringsvoorstel:

- Schrap artikel 39 volledig !!!

4.2.2.4 REGISTER POLITIEKE ADVERTENTIES EN MICROTARGETING

De beoogde maatregelen op het gebied van politieke advertenties en microtargeting geven partijen een totaalinzicht in de communicatie van de andere partijen. Politieke partijen met veel zetels en dus een ruime subsidie hebben de middelen om deze gegevens te analyseren en om te zetten in de inkoop van extra advertentie gericht op specifieke nichedoelegroepen van hun politieke concurrenten. Kleine politieke partijen met een weinig subsidie en politieke partijen zonder subsidie hebben niet het geld om de analyses te laten uitvoeren en om te zetten in extra gerichte advertenties.

Per saldo betekent dit dat politieke partijen met weinig of geen zetels gedwongen worden hun doelgroepen tot in detail bekend te maken aan de politieke partijen met veel zetels.

Dit zijn géén eerlijke vrije verkiezingen.

Zie ook 4.3.3.4.

Verbeteringsvoorstel:

- Schrap de artikelen 56 t/m 62, 70 en 79.c.

4.2.2.5 REGELDRIKKEFFECTEN

Regeldrikeffecten werken discriminerend richting specifieke groepen.
Zie: 5.9.

4.2.3 GEHEIME VERKIEZINGEN

4.2.3.1 POLITIEKE VOORKEUR

Het wetsvoorstel beoogt de publicatie van de namen en adressen van:

- donateurs:
 - . aan landelijke politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten:
 - tijdens de verkiezingsperiode: vanaf € 147 à € 166 afhankelijk van de verkiezingsdatum (zie artikel 63)
 - buiten de verkiezingsperiode: vanaf € 1.000
 - . aan decentrale politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten: vanaf € 200
- crediteuren en schuldstrekkers
 - . aan landelijke politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten: vanaf € 25.000
 - . aan decentrale politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten: vanaf € 5.000.

Dit treft:

- donateurs en schuldstrekkers met een politieke voorkeur voor de politieke vereniging
- kandidaten van politieke verenigingen
- leveranciers van een politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten, waaronder leveranciers wier politieke voorkeur niet overeenkomst met de politieke vereniging.

Het publiceren van de naam en het adres van een schuldstrekker aan een politieke partij staat indirect gelijk aan het publiceren van een bijzonder persoonskenmerk (lees: politieke voorkeur).

Bij leveranciers (bijvoorbeeld van goedkoop campagnedrukwerk) kan ten onrechte de schijn van een politieke voorkeur worden gewekt.

Het is schrijnend dat de overheid die de burger dient te beschermen, hier de grondrechten grof schendt. Dit betreft zowel het grondrecht op privacy als het grondrecht van kiesgeheim.

Verbeteringsvoorstel:

- Vervang de publicatie door inzage onder geheimhouding voor specifieke groepen.

Noot

Door tijdsdruk van het naderende uiterste inlevermoment is het niet mogelijk om het verbeteringsvoorstel nu nader/concreet uit te werken, waarvoor excuses.

4.2.3.2 STEMGEHEIM

De beoogde maatregelen op het gebied van politieke advertenties en microtargeting in combinatie met andere gegevensbanken en kunstmatige intelligentie maken het mogelijk om redelijk nauwkeurig van iedere Nederlander de politieke voorkeur in te schatten.

Hiermee wordt in de praktijk het stemgeheim opgeheven.

Zie ook 4.3.3.4.

Verbeteringsvoorstel:

- Schrap de artikelen 56 t/m 62, 70 en 79.c.

4.3 GRONDRECHTEN

4.3.1 INLEIDING

De indeling van deze paragraaf volgt de volgorde van de relevante artikelen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, namelijk:

7. Gelijk voor de wet (= discriminatie)

12.Privacy

19.Vrijheid van mening en meningsuiting

4.3.2 DISCRIMINATIE

Het wetsvoorstel beoogt (in bepaalde situaties) de naam en het adres van donateurs en geldverstrekkers van politieke partijen, politieke neveninstellingen en politieke kandidaten te laten publiceren.

De naam, het adres en het bijdrage-/schuldbedrag in combinatie met de (politiek) begunstigde zijn bijzondere persoonsgegevens waaruit iemands politieke opvatting blijkt.

Het publiceren van naam en woonplaats discrimineert mensen met een weinig voorkomende naam (n.b. waaronder bovengemiddeld veel mensen uit etnische minderheden) en mensen uit kleine woonplaatsen. Ter illustratie: de hypothetische donateur Jansen uit Amsterdam behoudt diens privacy tussen de andere 2000 Jansens in Amsterdam, maar de hypothetische donateur Cohen uit Vught is èn uniek aanwijsbaar èn vermoedelijk te classificeren op geloof.

De wetgever discrimineert hiermee:

- bekende Nederlanders (bv. Joodse PvdA-bestuurders)
- mensen met minder voorkomende namen, en dus onder meer:
 - . etnische minderheden
- bewoners van kleine woonplaatsen en dus onder meer:
 - . bewoners van kleine stadjes, dorpen en het platteland
 - . bewoners van buiten de Randstad
 - . boeren.

Deze gediscrimineerde burgers lopen huidige en toekomstige risico's, zoals:

- kans op intimidatie door pressiegroepen, zoals de stickers 'geobserveerde locatie' van het radicaal-rechtse actieplatform www.vizieroplanks.org
- verminderde kans op promotie en verhoogde kans op ontslag vanwege een leidinggevend met een andere politieke visie
- kans op discriminatie, gevangenneming, marteling en/of moord bij toekomstige regimewisselingen (in en/of buiten Nederland).

Deze gediscrimineerde burgers zullen hun wens tot een politieke bijdrage moeten afwegen tegen de risico's die dat nu ... èn in de toekomst met zich meebrengt. Vooral de toekomstige risico's geven grote onzekerheid. Miljoenen mensen overleden voortijdig in Auswitch en vergelijkbare plekken, omdat zij achterafgezien de risico's van toekomstige regimewisselingen te optimistisch hadden ingeschat. '*Nooit meer Auswitch*' vereist dat de wetgever nu reeds zorgvuldig omgaat met bijzondere persoonsgegevens waaruit de opvatting van burgers blijkt.

Veel van deze gediscrimineerde burgers zullen intuïtief het risico niet aandurven en niet meer doneren boven de publicatiedrempel.

Dit betekent dat deze gediscrimineerde burgers beperkt worden in hun deelname aan de politiek.

De wetgever schendt hiermee meerdere fundamentele mensenrechten, waaronder in het bijzonder:

- gelijke bescherming door de wet
- bescherming van privacy
- veiligheid van de persoon
- vrijheid van geweten, geloof en gedachte
- vreedzame vereniging en vergadering
- vrijheid van meningsuiting
- recht op deelname aan het bestuur van het land.

De discriminatie op omvang van de woonplaats kan worden vermeden door de vermelding van de woonplaats te vervangen door het eerstbovenliggende geografische gebied met ongeveer evenveel inwoners als de Gemeente Amsterdam (= circa 925.000). Een inwoner van Oudelande (met 685 inwoners) is bij de vervangende vermelding '*Provincie Zeeland*' (met 391.142 inwoners) nog steeds ruim tweemaal makkelijker uniek traceerbaar dan Amsterdammer.

Verbeteringsvoorstel:

- Of: zie het verbeteringsvoorstel in 4.3.3.3.
- Of: vervang de vermelding van de woonplaats door het eerstbovenliggende geografische gebied met ongeveer evenveel inwoners als de Gemeente Amsterdam (= circa 925.000).

Noot

Het verbeteringsvoorstel in 4.3.3.3 heeft sterk de voorkeur.

4.3.3 PRIVACY

4.3.3.1 DONATIES EN SCHULDEN AAN KANDIDATEN

Het wetsvoorstel beoogt de publicatie van de namen en adressen van:

- donateurs:
 - . aan landelijke politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten:
 - tijdens de verkiezingsperiode: vanaf € 147 à € 166 afhankelijk van de verkiezingsdatum (zie artikel 63)
 - buiten de verkiezingsperiode: vanaf € 1.000
 - . aan decentrale politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten: vanaf € 200
- crediteuren en schuldstrekkers
 - . aan landelijke politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten: vanaf € 25.000
 - . aan decentrale politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten: vanaf € 5.000.

De definitie van een schuld wordt in het wetsvoorstel alleen bepaald door:

- de schuldenaar (namelijk een politieke vereniging, neveninstelling of kandidaat)
- de hoogte van het bedrag (zie 4.2.3.1).

Deze brede definitie omvat dus ook:

- een persoonlijke (dus niet politiek-gerelateerde) schenking aan een kandidaat van een politieke vereniging (bv. een schenking van een ouder voor de aankoop van een woning)
- de persoonlijke (dus niet politiek-gerelateerde) schulden van een kandidaat van een politieke vereniging (bv. een persoonlijk krediet voor de aanschaf van een auto en een woninghypotheek)

- de zakelijke (dus niet politiek-gerelateerde) schulden van een kandidaat van een politieke vereniging (bv. een openstaande factuur van een ZZP-er, die tevens kandidaat voor een lijst is)
- een zakelijk krediet van een leverancier van een politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten (bv. voor de levering van drukwerk met een betaaltermijn van 31 dagen).

Het is schrijnend dat de overheid die de burger dient te beschermen, hier de grondrechten grof schendt. Dit betreft zowel het grondrecht op privacy als het grondrecht van kiesgeheim.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig in artikel 1 het onderdeel *bijdrage* in:
een geldelijke bijdrage, anders dan subsidie, of een bijdrage in natura, met uitzondering van:
 - a. bijdragen waar een evenredige tegenprestatie tegenover staat*
 - b. bijdragen zonder politiek oogmerk*
- En: wijzig in artikel 1 het onderdeel *bijdrage in natura* in:
bijdrage in natura: een zaak of dienst, op verzoek van een politieke partij aan haar geleverd dan wel door deze aanvaard, met uitzondering van:
 - a. bijdragen in natura voor zover daar een evenredige tegenprestatie tegenover staat*
 - b. bijdragen in natura zonder politiek oogmerk*
- En: voeg aan artikel 1 bij het onderdeel *schulden* toe:
 - c. schulden waar een evenredige tegenprestatie tegenover staat*
 - d. schulden zonder politiek oogmerk.*

4.3.3.2 REGISTRATIE

Het wetsvoorstel eist dat politieke verenigingen, neveninstellingen, kandidaten en de Autoriteit namen en adressen van donateurs en schuldeisers (in bepaalde situaties) registreren, verspreiden en publiceren.

De naam, het adres en de omvang van hun bijdrage/schuld aan een politieke instantie zijn bijzondere persoonsgegevens waaruit hun politieke opvatting blijkt. Met deze gegevens dient extreem zorgvuldig omgegaan te worden. Het massaal verzamelen, bewaren en/of verspreiden is een ernstige bedreiging van hun grondrecht op privacy (= eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer).

Het is zéér gewenst dat voor de deze bijzondere persoonsgegevens geldt dat:

- de bewaring voldoet aan hoogst mogelijke beveiliging
- de toegang tot deze gegevens zeer beperkt is
- de inzage en verspreiding van deze gegevens traceerbaar is.

Politieke verenigingen, neveninstellingen en kandidaten vallen onder de Wet persoonsgegevens.

Verbeteringsvoorstel:

- En: indien de Wet persoonsgegevens niet van toepassing is op de Autoriteit, voeg dan aan de artikelen 34.4 en 64.3 toe '*Op de bij de Autoriteit berustende documenten, bedoeld in het eerste lid, is de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing.*'.

4.3.3.3 PUBLICATIE

Het wetsvoorstel beoogt (in bepaalde situaties) de naam en het adres van donateurs en geldverstrekkers van politieke partijen, politieke neveninstellingen en politieke kandidaten te laten publiceren.

Het is zéér ongewenst dat politici beïnvloed worden met geld(verstrekkingen) of gunsten in natura. En dus is corruptiebestrijding gewenst. Het is echter ongewenst dat de corruptiebestrijding doorslaat

in volksgerechten/eigenrichting en/of dat andere belangen (waaronder persoonlijke veiligheid en het grondrecht van vrijheid van vergadering) onevenredig aangetast worden.

De naam, het adres en het bijdrage-/schuldbedrag in combinatie met de (politiek) begunstigde zijn bijzondere persoonsgegevens waaruit iemands politieke opvatting blijkt. Het massaal openbaren daarvan is een zéér ernstige aantasting van hun grondrecht op eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer. Zie artikel 10 lid 1 van de Grondwet, artikel 8 van het Europees Verdrag inzake de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), artikel 7 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie en artikel 17 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR). Het is zéér ongewenst dat de overheid dit grondrecht massaal wenst te gaan schenden.

De wetgever schept voor veel donateurs huidige en/of toekomstige risico's, zoals:

- kans op intimidatie door pressiegroepen, zoals de stickers 'geobserveerde locatie' van het radicaal-rechtse actieplatform www.vizieroplinks.org
- verminderde kans op promotie en verhoogde kans op ontslag vanwege een leidinggevend met een andere politieke visie
- kans op discriminatie, gevangenneming, marteling en/of moord bij toekomstige regimewisselingen (in en/of buiten Nederland).

Donateurs en schuldstrekkers zullen hun wens tot een politieke bijdrage moeten afwegen tegen de risico's die dat nu ... en in de toekomst met zich meebrengt. Vooral de toekomstige risico's geven grote onzekerheid. Miljoenen mensen overleden voortijdig in Auswitch en vergelijkbare plekken, omdat zij achteraf gezien de risico's van toekomstige regimewisselingen te optimistisch hadden ingeschat. '*Nooit meer Auswitch*' vereist dat de wetgever nu reeds zorgvuldig omgaat met bijzondere persoonsgegevens waaruit de opvatting van burgers blijkt.

Veel donateurs en schuldstrekkers van de partijen buiten het politieke middenveld zullen intuïtief het risico niet aandurven en niet meer doneren boven de publicatiedrempel.

Dit betekent dat burgers met een politieke voorkeur buiten het politieke midden beperkt worden in hun deelname aan de politiek.

De wetgever schendt hiermee meerdere fundamentele mensenrechten, waaronder in het bijzonder:

- bescherming van privacy
- veiligheid van de persoon
- vrijheid van geweten, geloof en gedachte
- vreedzame vereniging en vergadering
- vrijheid van meningsuiting
- recht op deelname aan het bestuur van het land.

Politieke partij buiten het politieke midden worden hiermee door de wetgever belemmerd in het verzamelen van vrijwillig geschonken middelen ter financiering van hun politieke doeleinden.

De wetgever schendt hiermee meerdere fundamentele mensenrechten, waaronder in het bijzonder:

- vreedzame vereniging en vergadering
- vrijheid van meningsuiting
- recht op deelname aan het bestuur van het land.

Het is dringend gewenst dat de balans tussen corruptiebestrijding en grondrechten héél véél beter wordt afgewogen.

Het is gewenst dat er eerst wetenschappelijk onderzoek gedaan wordt naar politieke beïnvloeding door geld- en naturaverstrekkings. Belangrijke vragen zijn daarbij:

- Welke gevallen van politieke beïnvloeding door waardeverstrekkings zijn historisch bekend?

- Langs welke weg lopen die invloedbeogende waardeverstrekkingen? Aan de politieke partij, aan de kandidaat, aan familie van de kandidaat, ...?
- Welke vorm hebben die invloedbeogende waardeverstrekkingen? Financiële banktransactie, contante betaling, betaling in natura, overheidsopdrachten, overheidsvergunningen, ...?
- Wat is de waarde van de politiek-beïnvloedende waardeverstrekkingen?

Er is een aanzienlijke kans dat giften van 1.000 tot 10.000 euro aan landelijke politieke partijen (en 200 tot 2.000 euro aan decentrale partijen) in de praktijk héél véél minder riskant blijken dan politieke actoren die buiten de partij om elkaar over en weer de “bal” (lees: overheidsopdrachten/-vergunningen, reizen, onroerend goed en dergelijke) toespelen.

Pas als uit het wetenschappelijke onderzoek zou blijken dat giften van 1.000 tot 10.000 euro tot serieuze beïnvloeding leiden, is het gewenst om deze giften te openbaren.

Zolang de proportionaliteit van de flagrante maatregelen niet aannemelijk zijn gemaakt is het dringend gewenst om grondrechten overeind te houden en te volstaan met een minder vergaande maatregel.

Als minder vergaande maatregel stelt deze consultatiebijdrage voor om de publicatie te vervangen door een donatie-/schuldc commissie. Zulks naar analogie van kascontrolecommissies. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers van politieke partijen, non-profit-corruptiebestrijdingsorganisaties, pers en enkele burgers. De commissie krijgt onder geheimhouding inzage in de gevoelige gegevens en rapporteert op hoofdlijnen. Commissieleden mogen in detail aangifte bij Justitie doen.

Een globale uitwerking van dit voorstel

- Iedere politieke vereniging die deelnam aan een verkiezing mag een controleur aanwijzen. Hetzelfde geldt voor een beperkt aantal relevante brancheorganisaties, zoals die van journalisten, belastingbetalers, corruptiebestrijders, enz. De controleur hoeft geen lid van de aanwijzende organisatie te zijn. Burgers mogen zich aanmelden en een notaris selecteert op basis van toeval één of enkelen daarvan.
- De Autoriteit benoemt het commissielid, mits deze geheimhoudingsplicht aanvaardt.
- De benoemde commissieleden krijgen ieder individueel toegang tot de gegevens van de relevante donateurs van giften van 1.000 tot 10.000 euro/jaar aan landelijke politieke partijen, hun neveninstellingen en hun kandidaten (en van 200 tot 2.000 euro aan decentrale partijen enz).
- De commissieleden mogen onderling zonder geheimhouding communiceren.
- De commissieleden rapporteren hun bevindingen eerst aan elkaar en later aan de Autoriteit.
- De Autoriteit bundelt en publiceert de bevindingen. De Autoriteit garandeert dat de publicatie zodanig geschiedt dat donateurs niet individueel identificeerbaar zijn.
- Ieder individueel commissielid heeft het recht om bij Justitie aangifte te doen. In dat geval is het commissielid richting Justitie ontheven van geheimhoudingsplicht.

Verbetervoorstel:

- En: voeg aan artikel 34 het volgende lid toe:
In de overzichten, genoemd in het eerste lid, blijft openbaarmaking van de gegevens over de naam en de woonplaats van de natuurlijke persoon, rechtspersoon of uiteindelijk belanghebbende achterwege, indien:
 - a. de bijdragen die de partij in dat kalenderjaar van een donateur heeft ontvangen in totaal minder dan € 10.000 of minder bedragen*
 - b. de schulden die de partij in dat kalenderjaar van bij schuldverstrekker heeft in totaal minder dan € 250.000 bedragen.”*
- En: voeg aan artikel 34 het volgende lid toe:
 - a. Alle politieke vereniging die deelnamen aan een verkiezing alsmede door het te verkiezen orgaan aangewezen organisaties hebben het recht één commissielid per kieskring aan te wijzen, welke geen lid van de aanwijzende rechtspersoon hoeven te zijn en welke voor meerdere kieskringen aangewezen kunnen worden.*

- b. De Autoriteit benoemt het commissielid voor de periode tot de eerstvolgende verkiezingen.
- c. De Autoriteit maakt de contactgegevens van het commissielid bekend aan de andere controleurs van dezelfde kieskring.
- d. De Autoriteit verstrekt aan iedere controleur binnen vijf werkdagen inzage in de opgaven van de ontvangen giften en schulden van:
 1. politieke partijen in de kieskring, hun nevenorganisaties en hun kandidaten
 2. politieke verenigingen die een kieslijst in de kieskring ingeleverd hebben, hun nevenorganisaties en hun kandidaten.
- e. Het commissielid maakt de namen en adressen van donateurs aan niemand bekend.
- f. Het commissielid maakt binnen 6 maanden na afloop van het kalenderjaar alsmede zo vaak als door de controleur wenselijk geacht, diens bevindingen bekend aan de Autoriteit.
- g. De Autoriteit maakt de bevindingen binnen drie weken op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar behoudens de naam en het adres van de donateurs en schuldverstrekkers van:
 1. giften aan een landelijke partij, haar neveninstellingen en haar kandidaten van tezamen minder dan 10.000 euro per donateur per kalenderjaar
 2. giften aan een decentrale partij, haar neveninstellingen en haar kandidaten van tezamen minder dan 2.000 euro per donateur per kalenderjaar
 3. schuldverstrekkingsen aan een landelijke partij, haar neveninstellingen en haar kandidaten van tezamen minder dan 250.000 euro per donateur op enig moment
 4. schuldverstrekkingsen aan een decentrale partij, haar neveninstellingen en haar kandidaten van tezamen minder dan 50.000 euro per donateur per kalenderjaar op enig moment.
- h. Het commissielid is bevoegd tot het doen van aangifte bij Justitie. Het commissielid is bevoegd in de aangifte naam en adres van donateurs en schuldverstrekkers te vermelden, mits voor de aangifte van belang.

4.3.3.4 NAAR RATO

Artikel 63 verlaagt tijdens landelijke verkiezingstijd de drempel voor openbaarmaking van giften naar rato van het kalenderjaar.

Dat betekent dat afhankelijk van de datum van de verkiezing donatie worden gepubliceerd:

- bij verkiezingen op 16 maart: vanaf € 147
- bij verkiezingen op 22 maart: vanaf € 166.

In het hypothetische (maar theoretisch niet onmogelijke) geval van tussentijdse landelijke verkiezingen op 1 januari worden donaties al openbaar gemaakt vanaf € 4.

Donaties van € 147 à € 166 zijn totaal niet substantieel, maar ze drukken wel de politieke voorkeur van de donateur uit.

Naar aantal vindt het merendeel van de donaties plaats in verkiezingstijd.

Dit betekent dat de overheid zich schuldig gaat maken op een massale schending van het recht op privacy van een bijzonder persoonskenmerk.

Verbeteringsvoorstel:

- Schrap artikel 63.

4.3.3.5 BEZWAARRECHT

Artikel 49.2 biedt een natuurlijke persoon een uiteindelijk belanghebbende (UBO) de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen openbaarmaking van diens naam.

Het is gewenst dat ook rechtspersonen recht van bezwaar krijgen.

- Een rechtspersoon kan zoveel uiteindelijk belanghebbenden hebben dat het onredelijk is dat zij allemaal individueel bezwaar zouden moeten maken. Een collectief bezwaar moet mogelijk zijn.

- Een rechtspersoon kan ook echt als rechtspersoon een donatie doen. Zo zou het COC een donatie aan D66 kunnen willen doen. Er kunnen situaties bestaan waarbij een rechtspersoon gevaar tegen haar eigendommen en/of werknemers kan vrezen. Het is gewenst dat ook donerende rechtspersoon hun veiligheid door de wet/overheid beschermd zien.

Verbeteringsvoorstel:

- Wijzig artikel 49.2 in:

Van de gegevens over het adres van een natuurlijke persoon, rechtspersoon of een uiteindelijk belanghebbende, wordt uitsluitend de woonplaats openbaar gemaakt. Indien een natuurlijke persoon, rechtspersoon of een uiteindelijk belanghebbende gelet op het belang van zijn veiligheid bezwaar heeft gemaakt tegen vermelding van zijn naam, kan deze achterwege blijven, met dien verstande dat in dat geval een omschrijving wordt gegeven van de categorie van instellingen of organisaties waartoe de persoon of uiteindelijk belanghebbende behoort, zodanig dat unieke identificatie in redelijkheid onwaarschijnlijk wordt.

Noot

Rechtspersonen in kleine woonplaatsen kunnen onevenredig makkelijker geïdentificeerd worden. Zie ook 4.3.1.

4.3.3.6 REGISTER POLITIEKE ADVERTENTIES EN MICROTARGETING

Het wetsvoorstel beoogt het opeisen, registreren, bewaren en openbaar maken van **alle** (!) politieke advertenties en microtargeting van alle landelijke politieke partijen en hun neveninstellingen.

De geregistreerde gegevens omvatten:

- de advertentie of een link daarnaar
- de aanduiding van de politieke partij
- het aan de uitgever betaalde bedrag of de waarde daarvan
- in geval van microtargetingstechnieken:
 - . de groep(en) ontvangers
 - . de kenmerken gebruikt om de ontvangers te bepalen
 - . de categorieën persoonsgegevens die zijn gebruikt voor de targeting en
 - . de bron van de gebruikte persoonsgegevens
 - . de doelen van de targeting, waaronder:
 - de kenmerken op grond waarvan personen in de doelgroep zijn opgenomen
 - de redenen voor de keuze van deze kenmerken.

Hoewel de gegevens formeel alleen over groepen gaan is de praktijk anders.

- De term '*microtargeting*' maakt al duidelijk dat sommige doelgroepen erg klein kunnen zijn.
- De overlapping van meerdere grotere groepen kan leiden tot identificatie van kleinere groepen. Kleine doelgroepen kunnen in combinatie met externe bestanden worden herleid tot individuen. Het moge klip en klaar helder zijn dat het register aangeeft welke doelgroep volgens een politieke partij een bepaalde politieke voorkeur heeft.

Met een beperkte inspanning kunnen belangengroepen (zoals de overheid, vreemde mogendheden, commerciële bedrijven, politieke partijen en pressiegroepen) het register omvormen tot een databank met de zeer waarschijnlijke politieke voorkeur van Nederlanders.

Enmaal gepubliceerd is er een grote kans dat bepaalde organisaties (bv. vreemde mogendheden) de gegevens (veel) langer dan vier jaar bewaren.

Dit register vormt een zeer ernstige bedreiging voor de privacy (betreffende de politieke voorkeur) van Nederlanders.

Zie ook 4.3.3.4.

Verbeteringsvoorstel:

- Schrap de artikelen 56 t/m 62, 70 en 79.c.

4.3.4 MENING(SUITING)

Het wetsvoorstel eist (in de artikelen 56 t/m 63, 70 en 79) dat landelijke politieke partijen, (hun uitgevers,) haar neveninstellingen en haar landelijke kandidaten alle politieke advertenties van de partij via uitgevers binnen vijf werkdagen laat registreren bij de overheid, die ze daarna publiceert. Daarbij wordt een enorme hoeveelheid documentatie opgeëist:

- de advertentie of een link daarnaar
- de aanduiding van de politieke partij
- het aan de uitgever betaalde bedrag of de waarde daarvan
- in geval van microtargetingtechnieken:
 - . de groep(en) ontvangers
 - . de kenmerken gebruikt om de ontvangers te bepalen
 - . de categorieën persoonsgegevens die zijn gebruikt voor de targeting en
 - . de bron van de gebruikte persoonsgegevens
 - . de doelen van de targeting, waaronder:
 - de kenmerken op grond waarvan personen in de doelgroep zijn opgenomen
 - de redenen voor de keuze van deze kenmerken.

De staat verwerft hiermee een bijna volledige controle op het contact tussen politieke partijen en kiezers. Dit totalitaristische volgsysteem herinnert aan Orwells 1984, Nazi-Duitsland, de Sovjet-Unie en China (onder Mao Zedong en heden in Oeigoerse steden).

Het volgsysteem biedt een totaalinzicht in:

- de meningsuitingen van een politieke partij
- de groepen waar een politieke partij zich op richt
- de politiek relevante persoonskenmerken
- de politiek relevante bronnen van persoonsgegevens
- de politiek relevante communicatiekanalen
- de financiële stromen tussen politieke partijen en uitgevers.

Door de publicatie wordt het totaalinzicht ook verstrekt aan:

- andere politieke partijen
- Google en andere commerciële databanken
- buitenlandse mogendheden (waaronder de VS, Rusland en China).

Dit biedt (mede dankzij kunstmatige intelligentie) onder andere de volgende mogelijkheden:

- Overheden, zoekmachinegiganten en grote belangengroepen kunnen van individuele burgers redelijk nauwkeurig de politieke voorkeur inschatten. Dit benadert een opheffing van de geheimhouding bij verkiezingen.
- Google, Bing, Yahoo en andere zoekmachines zullen hun persoonsprofilering qua politieke voorkeur verfijnen teneinde gebruikers nog selectievere informatie te verstrekken.
- Commerciële partijen kunnen via Google/enz Nederlanders met een bepaalde politieke mening bereiken.
- Pressiegroepen kunnen gericht hun tegenstanders lokaliseren en bedreigen.
- De overheid kan redelijk nauwkeurig de politieke voorkeur van individuele Nederlanders inschatten en dit gebruiken bij sollicitatieprocedures, Bibob-verklaringen, subsidies, vergunningen, enz.

- Buitenlandse mogelijkheden kunnen reizigers veel een vrij nauwkeurige inschatting van de politieke voorkeur van reizigers maken. Zij kunnen gebruiken als criterium om visa te weigeren en om reizigers (en hun lokale contacten) te volgen.
- De inlichtingendiensten krijgen een totaalinzicht in de communicatiekanalen/uitgevers van de politieke flanken en kunnen vroegtijdig specifieke thema's en auteurs in kaart brengen.
- De overheid kan in roerige tijden gericht haar onwelgevallige communicatiekanalen (met name websites) en uitgevers blokkeren.
- Grote politieke partijen met een ruime subsidie krijgen inzicht in en toegang tot de nichedoelgroepen van kleine politieke partijen. Kleine politieke partijen zullen worden weggedrukt door de grote.

Enkele voorbeelden van de mogelijkheden voor pressiegroepen om hun tegenstanders te bedreigen.

- Activistische veehouders kunnen ontdekken dat de Partij voor de Dieren vooral werft via een bepaalde vereniging, waarna zij het bestuur en/of de ledenbijeenkomsten van die vereniging kunnen hinderen.
- Pegida-aanhangers kunnen ontdekken dat DENK zich bovengemiddeld richt op een specifieke Turkse moskeestroming en vervolgens bij de betreffende moskeeën voor de deur uitdagend korans gaan verbranden.
- AFA-activisten (= Anti-Fascistische Aktie) kunnen zeer gericht bijeenkomsten van organisaties waaronder PVV, JA21 en FvD hun aanhang zoeken, proberen te voorkomen door het lokale bestuur op oneigenlijke wijze of onder valse voorwendselen te benaderen (zie ook aivd.nl/actueel/nieuws/2010/02/08/aivd-informeert-burgemeesters-over-afa).
- Een klein neonazistisch groepje kan met weinig inspanning ontdekken dat BIJ1 zich vooral richt op bepaalde scholengemeenschappen en daar vervolgens brandstichten.
- Ouders van misbruikte kinderen kunnen ontdekken dat de KINDPARTIJ werft via een bepaalde website en vervolgens op bijeenkomsten daarvan bezoekers het ziekenhuis in slaan.
- Een extreemrechtse splintergroep kan ontdekken dat de Nieuwe Communistische Partij vooral werft via een bepaald zomerkamp en daar vervolgens de gemeenschappelijke voorzieningen in de brand steken.

Op deze mogelijkheden zal worden geanticipeerd.

- Partijen buiten het politieke midden zullen zich bewust worden van de gevaren en terughoudend worden met het plaatsen van advertenties gericht op kwetsbare groepen. Dit is een ernstige bedreiging van de vrijheid van meningsuiting. De politieke partij zal zich beperkt voelen in haar uitingen en de burger buiten het politieke midden wordt de toegang tot diens relevante informatie onthouden.
- Burgers met vrees voor politieke vervolging zullen zich afwenden van communicatiekanalen buiten het politieke midden en van uitgevers buiten het politieke midden.
- Uitgevers zullen vaker politieke advertenties weigeren ten einde problemen met overheden, andere adverteerders, abonnees en dergelijke te voorkomen.

Als de Autoriteit bij uitgevers informatie gaat opvragen kan deze om principiële redenen of vanwege de regeldruk besluiten om geen politieke advertenties meer te accepteren, waarmee de vrijheid van meningsuiting ernstig beperkt zou worden.

Nadat dit totalitaire volgsysteem eenmaal is ingericht voor de landelijke politieke partijen kan het met een voor de overheid verwaarloosbare inspanning ook worden uitgebreid voor het volgen van decentrale politieke partijen.

Het volgsysteem zal de grote partijen in het politieke midden (lees: VVD, CDA en PvdA/GroenLinks) bevoordelen en de kleine partijen in de politieke flanken (lees: DENK, BIJ1, NCPN, Piratenpartij en Libertaire Partij) benadelen.

Het is wenselijk dat politieke partijen ook (zonder het alziend oog van big brother) op onbespiede wijze burgers kunnen benaderen.

Het is wenselijk dat de verspreiding van ongevraagd drukwerk afkomstig van politieke partijen wordt toegestaan, zelfs bij een NEE-NEE-sticker.

Artikel 19 van de Universele verklaring van de rechten van de mens luidt:

Eenieder heeft recht op vrijheid van mening en meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid om zonder inmenging een mening te koesteren en om door alle middelen en ongeacht grenzen inlichtingen en denkbeelden op te sporen, te ontvangen en door te geven.

Dit totalitaire volgsysteem van meningsuitingen trekt een doos van Pandora open, waardoor de vrijheid van meningsuiting ernstig wordt beperkt en waardoor Nederlanders en hun relaties in gevaar kunnen worden gebracht. Dit geldt in het bijzonder voor minderheden en mensen met een politieke voorkeur buiten het politieke midden.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap de artikelen 56 t/m 62, 70 en 79.c.
- En: neem in de wet die de verspreiding van ongevraagd drukwerk verbiedt een uitzondering op voor de verspreiding van drukwerk van politieke partijen, zelfs bij een NEE-NEE-sticker.

Noten

Indien de wetgever meent toch deze doos van Pandora open te trekken, dan draagt iedere beperking van de beoogde maatregelen bij aan het behoud van een democratische rechtsstaat. Het publiceren is het grootste en urgentste gevaar. De belangrijkste en urgentste matiging is het beperken van de inzage in het register. Die zou dan bijvoorbeeld beperkt kunnen worden tot de Autoriteit, belangengroepen op het gebied van transparantie en wetenschappers. De toegang zou in elk geval onthouden moeten worden aan zoekmachinegiganten, commerciële bedrijven en vreemde mogendheden. Ook politieke partijen zouden geen toegang moeten krijgen ten einde een gelijk speelveld te garanderen.

Indien de wetgever meent toch deze doos van Pandora open te trekken, dan is het wenselijk om:

- de verspreiding van papieren drukwerk vrij te stellen van registratie in het register
- één op één communicatie (zoals mail en briefpost) vrij te stellen van registratie in het register.

Nogmaals, zelfs gedeeltelijke invoering opent de doos van Pandora.

4.4 SCHEIDING VAN MACHTEN

4.4.1 SCHEIDING UITVOERENDE EN WETGEVENDE MACHT

4.4.1.1 ACTIVITEITENPLAN EN BEGROTING

Het wetsvoorstel eist (op straffe van onthouding van subsidie) dat politieke partijen (= wetgevende macht) en hun neveninstellingen hun activiteitenplan en hun begroting vooraf aan de Autoriteit (= uitvoerende macht) ter inzage geven (artikel 17.2), waarbij de Autoriteit eisen aan de inrichting van de begroting kan opleggen (artikel 17.6). Tevens wordt in de artikelen 18.1, 34.4, 36.e en 36.f geëist dat zij achteraf een door een accountant gecontroleerd activiteitenverslag inleveren bij de Autoriteit, dat volgens artikel 37.1 moet voldoen aan de eisen die de minister stelt aan het activiteitenverslag.

Het is onwenselijk dat de overheid subsidiering van een politieke partij laat afhangen van het activiteitenplan van die politieke partij. Ook is het onwenselijk dat politieke partijen hun activiteiten laten beïnvloeden door overheidssubsidie. Het is onwenselijk dat de overheid de activiteiten van politieke partijen en hun neveninstellingen controleert.

Dit is een schending van de scheiding van uitvoerende en wetgevende macht.

Verbeteringsplan:

- Of: schrap hoofdstuk 3 en 4 (= subsidie voor politieke partijen), zijnde de artikelen 12 t/m 27.
- Of:
 - . En: schrap in artikel 17.2 *'een activiteitenplan, een begroting,'*.
 - . En: schrap in artikel 17.6 *'de inrichting van het activiteitenplan, de begroting en'*.
 - . En: schrap in artikel 18.1 *' , en 36, en het activiteitenverslag, bedoeld in artikel 36, onder e'*.
 - . En: schrap in artikel 34.4 *' , het activiteitenverslag'*.
 - . En: schrap artikel 36.e.
 - . En: schrap artikel 36.f.
 - . En: schrap in artikel 37.1 *'het activiteitenverslag,'*.

Noot

De meeste politieke verenigingen hebben een ANBI-status en krijgen een andere fiscale behandeling. Het is volstrekt redelijk dat de Belastingdienst controleert of de ANBI-status terecht is afgegeven. Bijvoorbeeld, de Belastingdienst mag het activiteitenplan van DE FEESTPARTIJ (DFP) opvragen om te onderzoeken of dit niet eigenlijk een partycentrum is, maar de Autoriteit dient geen activiteitenplan op te vragen teneinde iedere schijn van ideologische staatscontrole op politieke partijen te mijden.

4.4.1.2 SUBSIDIE AAN AFDELING

Het wetsvoorstel eist dat een politieke partij (= wetgevende macht) aan haar neveninstellingen (artikel 15.4) en haar afdeling (artikel 27.2) geen voorwaarden stelt voor het doorsluizen van subsidiegeld, terwijl in artikel 27.3 een politieke partij aansprakelijk wordt gesteld voor niet terugbetaalde te veel ontvangen.

De Autoriteit (= uitvoerende macht) krijgt wel het recht om voorwaarden te stellen.

Het is volstrekt normaal dat een politieke partij (ook bij het doorsluizen van geormerkt subsidiegeld) eisen aan haar neveninstelling en afdeling stelt, bijvoorbeeld inzake het onderschrijven van de inhoudelijke uitgangspunten, het financieel reglement, de administratie, de boekhoudsoftware, de bewaring, de verslaglegging en de aan te houden buffers.

Een gezagsgetrouw partijbestuur zou naar de letter van de wet inzake subsidiedoorsluising enkel invloed mogen uitoefenen door zonder enige waarschuwing-vooraf de neveninstelling of afdeling uit de partij te stoten. Het wetsvoorstel criminaliseert wenselijk gedrag.

Dit artikel lijkt niet goed doordacht. Dit artikel is véél te breed geformuleerd.

Het is onwenselijk dat een politieke partij (= wetgevende macht) geen en de Autoriteit (= uitvoerende macht) wel voorwaarden mag stellen aan een afdeling van een politieke partij.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 15.4.
- Schrap in artikel 27.2 *'De politieke partij of vereniging stelt in dat geval het subsidiebedrag onvoorwaardelijk ter beschikking aan de afdeling.'*

Noten

Wellicht is het zinvol om in artikel 10 ook de publicatieplicht voor interne procedures inzake financiën toe te voegen (zie 2.5.1).

Het was gerechtvaardigd dat SP inhoudelijke eisen aan haar jongerenorganisatie ROOD kon stellen.

4.5 ONAFHANKELIJKE EN ONPARTIJDIGE RECHTSPRAAK

4.5.1 ARTIKEL 85.1

Als een politieke partij wordt veroordeeld inzake ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische, verstandelijke handicap, de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, dan verbindt artikel 85.1 daar een beëindiging van de subsidie aan.

In een parlementaire democratie geldt politieke onschendbaarheid. Het is gewenst dat politieke partijen ook hun mening kunnen uiten over deze gevoelige thema's. Het moet mogelijk zijn dat een politieke partij zich uitsprekt tegen het algemeen kiesrecht voor verstandelijk gehandicapten, omdat deze mogelijk niet een rationele stemkeuze kunnen maken. Conservatieve partijen moeten een mening kunnen uiten over het homohuwelijk en over fundamentalistische godsdiensten. Seculiere partijen moeten zich kunnen uiten over godsdienst in het algemeen.

Het is ongewenst dat:

- via een U-bocht-constructie de grondwettelijke parlementaire onschendbaarheid en/of de vrijheid van meningsuiting van politieke partijen wordt ingeperkt
- een door de minister aangewezen zelfstandig bestuursorgaan de vrijheid van meningsuitingen verbiedt en/of sanctioneert
- één misdrijf tweemaal bestraft, namelijk door de rechter en door een zelfstandig bestuursorgaan

Het is ongewenst dat een zelfstandig bestuursorgaan door de rechter opgelegde boetes extreem verhoogd. Bijvoorbeeld, in het wetsvoorstel zou een politieke partij met 1 zetel, 1.000 leden, 100 jongerenleden, een wetenschappelijk bureau en een instelling buitenland ruim 2/3 miljoen euro subsidie ontvangen. Een politieke partij met 35 zetels, 50.000 leden, 5.000 jongerenleden, een wetenschappelijk bureau en een instelling buitenland zou ruim 5 miljoen euro subsidie ontvangen. In dat geval zou een door de rechter opgelegde boete van 3.500 euro leiden tot een subsidievermindering van 2,6 miljoen euro c.q. 20.000.000 euro. Dit is een strafverzwaring met een factor 761 tot 5714. Het is dat een dergelijke buitenproportionele strafverzwaring buiten de rechter om geschiedt.

Artikel 85.1 kan leiden tot de volgende consequenties:

- dat rechters gaan anticiperen op de vervolgonsequenties en maken daardoor oneigenlijke afwegingen in hun oordeel
- politieke partijen worden ernstig beperkt in de uiting van hun mening over gevoelige (maar daarom soms niet minder belangrijke) thema's.

Verbetervoorstel:

- En: schrap artikel 85.1.
- En: neem in deze of een andere wet op dat de rechter in geval van een veroordeling op grond van de artikelen 137c,d, e, f, of g, of artikel 429 quater van het Wetboek van Strafrecht ook het recht op de subsidie geheel of gedeeltelijk vervallen mag verklaren.

Noot

Zie artikel 71 van de grondwet.

4.5.2 ARTIKEL 85.2

Artikel 85.2 stelt dat een veroordeling voor een terroristisch misdrijf automatisch leidt tot het verlies van vier jaar subsidie.

Het is ongewenst dat in het strafrecht proportionaliteit onmogelijk wordt.

Terroristische misdrijven zijn er in verschillende proporties.

Het is ongewenst dat de rechter beperkt wordt in diens rechterlijk oordeel, omdat de consequenties van *een principiële veroordeling zonder substantiële straf* leiden tot zeer grote gevolgen in het verlengde. Bijvoorbeeld, stel een rechter velt het oordeel dat een politieke partij te goeder trouw een terroristisch misdrijf heeft begaan (zoals “de hypothetische moordaanslag op Hitler”) en daar geen straf aan verbindt, dan is het ongewenst dat de Autoriteit alsnog wel een enorme straf oplegt. Het is ongewenst dat de wetgever c.q. Autoriteit op de stoel van de rechter gaat zitten.

Verbeter voorstel:

- En: schrap artikel 85.2.
- En: neem in deze of een andere wet op dat de rechter in geval van een veroordeling op grond van terrorisme de rechter ook het recht op de subsidie geheel of gedeeltelijk vervallen mag verklaren.

Noot

Er is geen principieel bezwaar tegen om de rechter ook tot een eeuwige onthouding van subsidie te laten oordelen.

5 REGELDRUKEFFECTEN

5.1 ALGEMEEN

De memorie van toelichting bevat geen passage over de regeldruk. Dit is in strijd met regels die de Tweede Kamer zichzelf heeft opgelegd. Er had een inschatting van de regeldruk berekend moeten worden.

De verwachte regeldruk van de beoogde maatregelen is enorm (zo niet extreem) groot. Vooral voor nieuwe partijen zonder zetel en dus zonder subsidie zal de regeldruk met arbeid van vrijwilligers moeten worden opgevangen. Dat zal in veel gevallen niet haalbaar blijken, waarna deze partijen van verkiezingsdeelname zullen moeten afzien.

Veel regeldrukeffecten leiden in de praktijk tot:

- schending van de grondslagen van de democratische rechtsstaat, omdat zij in de praktijk alleen uitwerken op specifieke groepen, bijvoorbeeld burgers met een politiek minderheidsstandpunt
- schending van mensenrechten, bijvoorbeeld het rest op voldoende vrije tijd.

5.2 ADRES VERSUS WOONPLAATS

De artikelen 30.1.a, 30.3.a, 45.1.a en 45.4.a eisen dat politieke verenigingen, haar neveninstellingen en haar kandidaten in bepaalde situaties de naam en het adres van een donateur en/of geldverstrekker registreert.

De Autoriteit publiceert in bepaalde situaties later de woonplaats.

De meeste transacties geschieden digitaal via de bank. Van het adres is dan vrijwel nooit de straat, het huisnummer en de postcode vermeld.

Het handmatig achterhalen van de straat, het huisnummer en de postcode vergt een enorme regeldruk. En dat terwijl de Autoriteit deze gegevens niet nodig heeft voor de latere publicatie.

In de praktijk zullen kleinere organisaties met een beperkte automatisering dit niet met vrijwilligers kunnen bolwerken en noodgedwongen de bedragen moeten terugstorten.

De eis scheidt niet alleen een enorme regeldruk, maar ook een ongelijk speelveld tussen grotere/zittende en kleinere/nieuwe partijen en dat belemmert echt vrije verkiezingen.

Verbeteringsvoorstel: wijzig in de artikelen 30.1.a, 30.3.a, 45.1.a en 45.4.a *'het adres'* in *'de woonplaats'*.

5.3 REGISTRATIE VAN NAAM EN ADRES

De artikelen 30.1.a, 30.3.a, 45.1.a en 45.4.a eisen dat politieke verenigingen, haar neveninstellingen en haar kandidaten in bepaalde situaties de naam en het adres van een donateur en/of geldverstrekker registreert.

De meeste transacties geschieden digitaal via de bank.

- De naam is dan bekend, maar eenzelfde naam kan bij verschillende bankrekeningen geheel anders geschreven worden, bijvoorbeeld voorletters versus voornaam, één voorletter versus alle voorletters en met versus zonder meisjesnaam.
- De woonplaats is dan vaak niet vermeld.
- Van het adres is dan vrijwel nooit de straat, het huisnummer en de postcode vermeld.

Het handmatig achterhalen van de naam en het adres (zeker als daarbinnen ook de straat, het huisnummer en de postcode vereist worden) vergt een enorme regeldruk.

Het is onredelijk om van een partij, neveninstelling en kandidaat te vergen dat zij in geval van een gekend IBAN-nummer enkel vanwege het ontbreken van het adres donaties of schulden retour moeten (en waarvoor zij bovendien extra kosten aan de bank moet betalen).

In de praktijk zullen kleinere organisaties met een beperkte automatisering dit niet met vrijwilligers kunnen bolwerken en noodgedwongen de bedragen moeten terugstorten.

De eis schept niet alleen een extra regeldruk, maar ook een ongelijk speelveld tussen grotere/zittende en kleinere/nieuwe partijen en dat belemmert echt vrije verkiezingen.

Bij bancaire transacties is de wederpartij uniek identificeerbaar middels het gebruikte bankrekeningnummer (IBAN). Dit gegevens is zonder extra regeldruk te registreren.

De Autoriteit kan aan de hand van de IBAN's op geautomatiseerde wijze tegen een zéér aanzienlijk lagere regeldruk de volledige namen en adressen bij de banken opvragen.

Mogelijk is hiervoor een aanpassing van de wettekst of een extra maatregel van bestuur nodig.

Een bijkomend voordeel van de vervanging van namen en adressen door IBAN's is dat de Autoriteit veel beter dan partijen de gegevens kan consolideren en zo ontdekken of één persoon via verschillende tenaamstellingen/hoedanigheden de gestelde eisen ontwijkt.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap in de artikelen 30.1.a en 45.1.a
Indien de donateur geen natuurlijke persoon is, tevens de naam en het adres van de uiteindelijk belanghebbende, bedoeld in artikel 10a, eerste lid, van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme
- En: voeg toe aan de artikelen 30.1.a, 30.3.a, 45.1.a en 45.4.a
'De naam en het adres mogen vervangen worden door het IBAN-nummer dat begint met NL'.
- En: voeg ergens (in deze of een andere wet) toe dat de Autoriteit de naam en het adres van specifiek omschreven donateurs en schuldverstrekkers mag opvragen, registreren en publiceren.

5.4 UITEINDELIJKE BELANGHEBBENDE (UBO)

De artikelen 30.1.a en 45.1.a eisen dat politieke verenigingen, haar neveninstellingen en haar kandidaten in bepaalde situaties van stichtingen en/of verenigingen de naam en het adres van de uiteindelijk belanghebbende (UBO) registreert.

Burgers en private rechtspersonen krijgen geen inzage in het UBO-register.

Zie tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z22820&did=2022D49311.

Het is dus niet mogelijk de UBO op te vragen. Ook is het niet mogelijk de door een stichting of vereniging gemelde UBO op juistheid te controleren.

Het is ongewenst om politieke verenigingen, haar neveninstellingen en haar kandidaten de bevoegdheid te geven om UBO's op te vragen, omdat zij die dan ook voor andere doeleinden kunnen misbruiken.

Het is logischer de Autoriteit de bevoegdheid te geven om UBO's op te vragen.

Het achterhalen van de naam en het adres van de uiteindelijke belanghebbende (UBO) veroorzaakt bij een politieke vereniging, vele neveninstelling of een kandidaat een aanzienlijke regeldruk. De Autoriteit kan dit centraal softwarematig met een regeldruk die slechts een kleine fractie is in vergelijking met alle politieke verenigingen, neveninstellingen of kandidaten gezamenlijk.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap in artikel 30.1.a:
Indien de donateur geen natuurlijke persoon is, tevens de naam en het adres van de uiteindelijk belanghebbende, bedoeld in artikel 10a, eerste lid, van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme
- En: schrap in artikel 45.1.a:
Indien de donateur geen natuurlijke persoon is, tevens de naam en het adres van de uiteindelijk belanghebbende, bedoeld in artikel 10a, eerste lid, van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme
- En: voeg ergens toe:
De Autoriteit voegt toe de naam en het adres van de uiteindelijk belanghebbenden, bedoeld in artikel 10a, eerste lid, van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme.
- En: voeg ergens (n.b. mogelijk in een andere wet) toe:
De Autoriteit heeft recht op inzage in het UBO-register.

Noot

Het is inconsistent dat de uiteindelijk belanghebbende wel vereist wordt bij een donatie en niet bij een schuld.

5.5 ONVERKIESBARE POLITIEKE VERENIGINGEN

Artikel 21 van de universele verklaring van de rechten van de mens luidt:

Eenieder heeft het recht om deel te nemen aan het bestuur van zijn land, rechtstreeks of door middel van vrij gekozen vertegenwoordigers.

Alvorens als vertegenwoordiger gekozen te kunnen worden is vaak eerst de ontwikkeling van een politieke partij nodig. In een democratische samenleving met vrije verkiezingen wordt aan burger de kans en de tijd gegund om zo'n politieke partij te ontwikkelen.

Het wetsvoorstel stelt héél véél eisen aan politieke verenigingen. Het wetsvoorstel stelt die eisen ook aan politieke partijen die nog niet deelnemen aan verkiezingen. Het wetsvoorstel betekent een formeel verbod op politieke partijen die in de ontwikkelingsfase richting verkiezingsdeelname nog niet voldoen aan alle bijbehorende eisen. Oftewel, het wetsvoorstel verbiedt de ontwikkeling tot politieke partij. Dit is in strijd met de grondbeginselen van de democratische rechtsstaat.

Alleen al voor de Tweede Kamer verkiezingen zijn er 34 politieke verenigingen in de ontwikkelingsfase, te weten 50PLUS, Belang van Nederland, Code Oranje, Conservatieve Liberalen, De Feestpartij, De Groenen, Democratisch Nederlands Appèl, GO, GOUD, Hart voor Vrijheid, JEZUS LEEFT, Kiesvereniging van de Regio, KINDPARTIJ, LEF, Liberale Partij, Libertaire Partij, Lijst Henk Krol, Modern Nederland, Nederland Beter, Nederlands Alternatief, Nida, Nieuwe Communistische Partij-NCPN, OPRECHT, Ouderen Politiek Actief, Partij 18PLUS, Partij van de Eenheid, Partij voor de Republiek, Partijvereniging Vrij en Sociaal Nederland (VSN), Piratenpartij, Samen Voor Nederland, Splinter, U-Buntu Connected Front, Vereniging voor het politieke midden, Vereniging voor Jonge Politiek in Nederland en Wij zijn Nederland.

Hier zijn duizenden burgers bij betrokken die via verkiezingen proberen deel te nemen aan het bestuur van hun land en die ook recht hebben op de grondbeginselen van de democratische rechtsstaat.

Verbeteringsvoorstel:

- Wijzig artikel 1 bij *politieke vereniging* in:
een vereniging die tot doel heeft deel te nemen aan verkiezingen om een bijdrage te leveren aan politieke wilsvorming en politieke doelstellingen te realiseren en waarvan de aanduiding bij het centraal stembureau voor een verkiezing is geregistreerd en die voldoet aan tenminste één van de volgende voorwaarden:
 - a. *Voor een eerstvolgende verkiezing is een kandidatenlijst als bedoeld in H 3 van de Kieswet ingeleverd.*
 - b. *Voor een verkiezing van ten hoogste drie maanden geleden is een kandidatenlijst als bedoeld in H 3 van de Kieswet ingeleverd.*
 - c. *Bij een laatstgehouden verkiezing is ten minste één zetel is toegewezen.*

5.6 TERMIJNEN

5.6.1 DRIE WERKDAGEN

In de artikelen 35.2 en 71.1 eist de wetgever van een politieke vereniging, neveninstelling en kandidaat binnen drie werkdagen een melding van een substantiële bijdrage. Deze moeten voorzien zijn het adres, de eerdere bijdragen/schulden in hetzelfde kalenderjaar van dezelfde donateur en zo nodig van de uiteindelijk belanghebbende.

Het adres is vaak niet vermeld bij de bank en zal in de ledenadministratie opgezocht moeten worden. Een substantiële gift van een niet-lid vereist contact zoeken met de betrokkene en dat zal niet altijd meteen lukken. Dit speelt nog sterker indien de uiteindelijk belanghebbende achterhaald moet worden zonder dat de penningmeester inzage in het UBO-register heeft. Het vergaren van alle informatie vergt tijd. Dat kan variëren van *'alles in een kwartiertje'* tot *'vele uren verspreid over een paar weken'*.

Een gift wordt zelden vooraf aangekondigd en komt dus nagenoeg altijd onverwacht.

Vele penningmeesters van politieke verenigingen zonder zetel zijn vrijwilligers.

Het is onredelijk om te eisen dat zij min of meer altijd standby staan om een substantiële gift binnen deze korte tijd op de vereiste wijze te melden.

Sterker, het wordt een penningmeester onmogelijk gemaakt om zonder vervanging op vakantie te gaan. Dit is strijdig met het recht op rust en vrije tijd (zie bepaling 24 van de Universele verklaring van de rechten van de mens).

Het is zeer onredelijk dat enkel omdat een penningmeester niet kan voldoen aan de onredelijk korte termijn de donatie teruggestort moet worden. Daarmee wordt ook een politiek wilsbesluit van een burger gefrustreerd, die daardoor de partij van zijn voorkeur niet kan steunen en daarmee in het universele mensenrecht om te mogen deelnemen aan het landsbestuur gefrustreerd wordt.

Ook wordt van de penningmeester verlangd dat de ledenadministratie en de financiële boekhouding overal direct te raadplegen zijn. Dus ook in het buitenland. En dus ook in landen die Nederland (of de partij) vijandig gezind zijn. Dit veroorzaakt extra beveiligingsrisico's voor de zeer privacygevoelige bestanden (vanwege de registratie van de bijzondere persoonskenmerken, namelijk politieke voorkeuren).

In de memorie van toelichting wordt niet vermeld waarom zoveel spoed vereist is.

Nu het spoedeisend karakter niet aannemelijk is gemaakt, is het meer dan wenselijk om de vrijwillige penningmeester niet te belasten met zo'n grote regeldruk.

Het is redelijk om de vrijwillige penningmeester tenminste drie weken vakantie met aansluitend minimaal een stressweek te gunnen.

Daarom is een termijn van minimaal vier weken niet meer dan redelijk en billijk.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig in de artikelen 35.2 en 71.1 *'drie werkdagen'* in *'vier weken'*.
- En: vraag alleen gegeven waar de partij over beschikt, te weten de datum, het IBAN-nummer van de wederpartij, het bedrag en de aard (= donatie of schuld) (n.b. dit verbeteringsvoorstel is hier niet nader uitgewerkt).

5.6.2 EEN WEEK

In de artikelen 38.1 en 52.1 wordt geëist dat een partij, haar neveninstellingen en haar kandidaten elk naar rato afstand doen van donaties voor zover die tezamen een maximumdrempel overschrijden. Daarvoor moet iedere neveninstelling en iedere kandidaat binnen een week bij de partij in kennis stellen van *'een ontvangst'*.

Echter, het is niet duidelijk wat hier onder *'een ontvangst'* wordt verstaan.

- Indien de wetgever beoogt dat alleen melding wordt gedaan indien de gezamenlijke maximumdrempel wordt overschreden, dan is dit een onredelijke eis, want geen van de betrokken heeft het gezamenlijk overzicht om te kunnen beoordelen of het gezamenlijke maximum wordt overschreden. Deze eis is dus principieel niet mogelijk.
- Dat doet vermoeden dat *'een ontvangst'* *'iedere ontvangst'* betekent. Dat betekent dat alle neveninstellingen en alle kandidaten wekelijks al hun ontvangsten aan de partij moeten melden. Indien neveninstellingen en kandidaten aparte administraties voeren, dan leidt dit tot een enorme administratie. Dit is alleen tot normale proporties terug te brengen door één gemeenschappelijke administratie. En dat betekent dat neveninstellingen en kandidaten financieel onder curatele van het partijbestuur worden gesteld. Dit is weer zeer onwenselijk omdat wetenschappelijke bureaus en jongerenorganisaties voor een inhoudelijk goed functioneren juist een zekere onafhankelijke positie nodig hebben.

Donaties komen meestal onverwacht. Dit betekent dat de kandidaten en de penningmeesters van de partij en de neveninstelling meer dan wekelijks hun bankrekening moeten raadplegen. Dit is strijdig met het recht op rust en vrije tijd (zie bepaling 24 van de Universele verklaring van de rechten van de mens).

Het is wenselijk dat politieke partijen door vrijwilligers gedraaid kunnen worden.

Het is onwenselijk om alleen partijen met een professioneel bedrijfsbureau (dus grote partijen) toe te staan, omdat dit praktisch al snel neerkomt op een schending van het recht van vereniging en het recht op deelname aan het landsbestuur voor burgers met een politiek minderheidsstandpunt.

In de memorie van toelichting wordt niet vermeld waarom zoveel spoed vereist is.

Nu het spoedeisend karakter niet aannemelijk is gemaakt, is het niet meer dan redelijk en billijk om de penningmeesters en kandidaten een normale vakantie en een normale werkweek te gunnen.

Ook is het redelijk en billijk om een normale procedure te organiseren. Een kleine uitwerking:

- Het ligt voor de hand om voor de bewaking van gezamenlijke ontvangsten één regisseur aan te wijzen. Het ligt voor de hand dat dit (de penningmeester van) de politieke partij is.
- Het is redelijk en billijk om deze geconsolideerde controle slechts periodiek te doen. Als dit eenmaal per jaar gebeurt, dan zal de extra regeldruk niet groot zijn. Vaker dan eenmaal per kwartaal leidt tot aanzienlijke extra regeldruk.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig in de artikelen 38.1 en 52.1 *'binnen een week'* in *'binnen een maand na afloop van het kalenderjaar'*.
- En: voeg aan de artikelen 38.1 en 52.1 toe: *'Indien een politieke partij, een neveninstelling of een kandidaat een vermoeden of zekerheid heeft dat de gecombineerde bijdragen het maximum overschrijdt, dan meldt deze dit zo spoedig mogelijk aan de partij, die hierna zo spoedig mogelijk voor de teruggave zorgdraagt.'*

5.7 ACTIVITEITENPLAN

Artikel 36.f eist dat de accountantsverklaring tevens de verenigbaarheid van het activiteitenverslag met het financieel verslag betreft.

Dit kan meerdere onvoorziene/onwenselijke regeldrukeffecten hebben.

- Het financieel verslag en de ledenaantallen zullen effectief en efficiënt controleerbaar zijn. Daarentegen is een activiteitenverslag moeilijk controleerbaar, omdat de normen daarvoor vager zijn. Het risico bestaat dat een precieze accountant geen akkoord aan de globalere/vagere passages in een activiteitenverslag wil geven, waarna besturen (ter voorkoming van torenhoge accountantsfacturen) het activiteitenverslag gaan uitkleden tot het minimaal noodzakelijke, waardoor de informatieve waarde van het activiteitenverslag verminderd.
- Het gevaar bestaat dat de accountant ook pietluttige details in het activiteitenverslag gaat controleren en zo de politieke vereniging op kosten jaagt, die haar vermogen te boven gaan. Het is voor een goed functionerende democratie belangrijk dat ook er ook plaats is voor kleine partijtjes (met een klein budget)
- Het risico bestaat dat populistische kamerleden met scoringsdrang naar aanleiding van een eenmalig incident de minister forceren tot verregaande eisen aan het activiteitenverslag, waarna vrijwillige bestuurders ieder jaar vele dagen bezig zijn met het opstellen verslagen die aan pietluttige formaliteiten moeten voldoen en dat zij daardoor veel minder tijd overhouden voor het eigenlijke politieke bedrijf. Dat leidt tot uitholling van de democratie.

Het is gewenst dat de regeldruk zodanig beperkt blijft dat ook een melkveehouder en een dansleraar in hun vrije tijd een bestuursfunctie in een politieke partij kunnen vervullen.

Het is gewenst dat de controle van het activiteitenplan beperkt blijft tot een marginale toetsing en dat Kafkaïaanse situaties worden voorkomen.

Het is gewenst dat de eisen aan het jaarverslag van de politieke vereniging en de neveninstelling beperkt blijven tot de eisen die het Burgerlijk Wetboek stelt. Wat al geregeld is, behoeft niet alsnog geregeld te worden.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap in artikel 18.1 *' , en 36, en het activiteitenverslag, bedoeld in artikel 36, onder e'*.
- En: schrap in artikel 34.4 *' , het activiteitenverslag'*.
- En: schrap artikel 36.e.
- En: schrap artikel 36.f.
- En: schrap in artikel 37.1 *'het activiteitenverslag,'*.

Noot

De meeste politieke verenigingen hebben een ANBI-status en krijgen een gunstige fiscale behandeling. De ANBI-status vereist een activiteitenverslag ten einde de Belastingdienst te kunnen laten controleren of de ANBI-status terecht is afgegeven. De Belastingdienst eist niet dat de jaarrekening (en dus het activiteitenverslag) van een ANBI door een accountant is gecontroleerd.

5.8 ONDERZOEKSKOSTEN

De artikelen 37 en 51 verlangen (terecht) dat een politieke partij meewerkt aan onderzoeken door de accountant(sdienst) van de Autoriteit of de Algemene Rekenkamer.

Echter, het is ongewenst dat een armlastige partij belast kan worden met voor haar zodanig hoge onderzoekskosten, dat de actie van de Autoriteit tot haar faillissement en dus het monddood maken van de politieke partij leidt. Immers, een overheidsdienst zou een haar onwelgevallige politieke partij monddood kunnen maken middels controletechnische trucs.

Verbeteringsvoorstel:

- Voeg aan artikel 51 het volgende lid toe:

De kosten van het onderzoek zijn niet voor rekening van de politieke partij.

5.9 POLITIEKE ADVERTENTIES EN MICROTARGETING

De beoogde maatregelen op het gebied van politieke advertenties en microtargeting vergen de registratie van **alle** (!) politieke advertenties en microtargeting, waarbij de politieke partij de volgende gegevens moet registreren:

- de advertentie of een link daarnaar
- de aanduiding van de politieke partij
- het aan de uitgever betaalde bedrag of de waarde daarvan
- in geval van microtargetingstechnieken:
 - . de groep(en) ontvangers
 - . de kenmerken gebruikt om de ontvangers te bepalen
 - . de categorieën persoonsgegevens die zijn gebruikt voor de targeting en
 - . de bron van de gebruikte persoonsgegevens
 - . de doelen van de targeting, waaronder:
 - de kenmerken op grond waarvan personen in de doelgroep zijn opgenomen
 - de redenen voor de keuze van deze kenmerken.

Niet alleen wordt héél véél gevraagd.

Het moet ook allemaal binnen vijf werkdagen worden aangeleverd.

Dit vergt een continu proces.

De beoogde maatregelen veroorzaken een enorme regeldruk, zowel in uren als in geld.

De lastendruk is zo extreem groot dat zij in de praktijk alleen uitvoerbaar is met specifieke software.

De kosten daarvan zullen voor zittende partijen op te brengen zijn, maar voor partijen zonder zetel vaak niet.

Partijen zonder zetel kunnen daarom genoodzaakt zijn om vanwege de regeldruk af te zien van deelname aan de verkiezingen.

Daardoor is er dan geen sprake meer van vrije verkiezingen.

Deze maatregelen worden alleen opgelegd aan landelijke politieke partijen. In de praktijk zal dit meerdere decentrale partijen belemmeren om de stap naar deelname aan de landelijke verkiezingen te maken.

Deze regeldruk beperkt de mogelijkheid tot deelname aan het (lands)bestuur en daarmee tot echt eerlijke vrije verkiezingen.

Zie ook 4.3.3.4.

Verbeteringsvoorstel:

- Schrap de artikelen 56 t/m 62, 70 en 79.c.

6 OVERIGE ONDERWERPEN

6.1 INLEIDING

Tot slot volgen nog enkele losse onderwerpen.

6.2 EUROPEES RECHT

In de memorie van toelichting ontbreekt een paragraaf over de verhouding met het Europees Recht.

6.3 DECENTRALE LEDENTALEN

Het wetsvoorstel houdt de mogelijkheid van subsidie aan decentrale politieke partijen open.

Het wetsvoorstel verleent alleen subsidie aan een partij met meer dan 1.000 leden en aan een jongerenorganisatie met meer dan 100 jongeren.

Het is wenselijk dat voor decentrale partijen en jongerenorganisaties lagere ledenaantallen worden gehanteerd dan voor landelijke. Daar het wetsvoorstel voor landelijk versus decentraal steeds de verhouding 1:25 hanteert, ligt het voor de hand om decentraal de norm van 200 partijleden en 20 jongerenleden te hanteren.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig artikel 25 in:

De Autoriteit verstrekt na een daartoe strekkende aanvraag subsidie aan een politieke partij met het oog op de activiteiten, bedoeld in artikel 13, tweede lid, indien die partij op de peildatum beschikt over tweehonderd leden die vergader- en stemrecht hebben in de politieke partij en elk per jaar minimaal een bij ministeriële regeling vast te stellen contributie betalen. Het lidmaatschap blijkt uit een uitdrukkelijke wilsverklaring van betrokkene.

- En: voeg aan hoofdstuk 4 het volgende artikel toe:

In afwijking van artikel 4, eerste lid, sub b, kan een decentrale politieke één politieke jongerenorganisatie als neveninstelling aanwijzen, indien de vereniging ten minste twintig leden telt die niet jonger zijn dan 14 jaar en niet ouder zijn dan 27 jaar, die vergader- en stemrecht hebben in de politieke jongerenorganisatie en elk per jaar minimaal een bij ministeriële regeling vast te stellen contributie betalen;

6.4 VERHOUDING DONATIES VERSUS SCHULDEN 1:25

Het wetsvoorstel hanteert tussen donaties en schulden (bijna) consequent de verhouding 1:25.

De memorie van toelichting motiveert niet waarom deze verhouding gekozen is.

Deze verhouding waardeert de rente op de schuld (niet rekening houdend met leenperiode en aflossingsmethode) globaal op 4%. Immers, $1/25 = 0,04 = 4\%$.

De rente fluctueert voortdurend.

In de laatste eeuw varieerde de 10-jaarsrente op staatsobligaties van minder dan nihil tot circa 10%.

De bekende waardebelegger Martien van Winden stelt dat de rente in de loop der eeuwen gemiddeld rond 6% uit komt.

Een andere rente rechtvaardigt een andere verhouding:

- 0% (conform Draghi): 1:oneindig

- 2,368% (huidige 10-jaarsrente op Nederlandse staatsobligaties): 1:38
- 4% (conform het wetsvoorstel): 1:25
- 6% (gemiddelde over vijf eeuwen): 1:16.

Verbeteringsvoorstel:

- En: voeg aan de memorie van toelichting een motivatie van de verhouding tussen donaties en schulden toe.
- En: overweeg (rekening houdend met eenvoud) of de verhouding moet fluctueren.
- En: overweeg (rekening houdend met afronding) of de verhouding anders dient te zijn.

6.5 AFRONDINGEN

Het wetsvoorstel hanteert voor landelijke c.q. decentrale bedragen steeds de verhouding 1:5. Alleen bij de afrondingen wijkt zij hiervan af, namelijk € 1.000 bij landelijke bedragen en € 100 bij decentrale bedragen.

Het is gewenst dat het wetsvoorstel consequent is, ook bij de afrondingen.

Verbeteringsvoorstel:

- Of: Wijzig in artikel 38.4 'duizendvoud' in 'vijfhonderdvoud'.
- Of: Wijzig in artikel 52.4 'honderdvoud' in 'tweehonderdvoud'.

6.6 WAARDE VAN DONATIES IN NATURA

De artikelen 32 en 47 eist dat donaties in natura worden gewaardeerd als het verschil tussen de gebruikelijke waarde van het geleverde in het economisch verkeer en de waarde van de tegenprestatie.

Dit kan onredelijk of zelfs onrechtvaardig uitpakken in geval van "welvaartsresten".

Bijvoorbeeld een ondernemer die in zijn iets te grote pand chronisch een kamer niet gebruikt en die niet wil onderverhuren, kan die tijdelijk om niet aan een partij als secretariaatsruimte voor het campagneteam beschikbaar stellen. De waarde voor de ondernemer was nihil, maar kan door de Autoriteit formeel tegen gangbare huurprijs per vierkante meter worden gewaardeerd.

6.7 ADVERTENTIEKOSTEN

In de artikelen 59.1.b.2 en 70.1.b.2 eist de melding van het bedrag dat aan de uitgever is betaald voor de advertentie.

In de praktijk wordt er vaak met bundels, kortingen en staffelkortingen gewerkt, waardoor het praktisch niet mogelijk is het bedrag per advertentie vast te stellen.

In de memorie van toelichting wordt het belang van de registratie van het bedrag niet gemotiveerd.

Verbeteringsvoorstel:

- En: schrap artikel 59.1.b.2.
- En: schrap artikel 70.1.b.2.

6.8 RECHTS(ON)GELIJKHEID

6.8.1 DONATIES VERSUS SCHULDEN

De artikelen 30.2.a en 45.2.a stellen een drempel waaronder registratie (en dus melding en publicatie) van donaties niet vereist is.

Een dergelijke drempel ontbreekt voor schulden.

Dit schept rechtsongelijkheid.

Het wetsvoorstel hanteert steeds tussen donaties en schulden een verhouding 1:25.

Het is redelijk en billijk om ook voor schulden een drempel (die 25 keer de donatiedrempel bedraagt) te hanteren.

Verbeteringsvoorstel:

- En: voeg in artikel 45.2 tussen a. en b. toe (n.b. 'x' representeert de nummering):
x. schulden van € 6.250 of minder.
- En: voeg in artikel 45.2 tussen a. en b. toe (n.b. 'x' representeert de nummering):
x. schulden van € 1.250 of minder.

6.8.2 ANONIEME DONATIES EN SCHULDEN

De artikelen 33.1 en 48.1 beperken anonieme donaties.

Een dergelijke beperking ontbreekt voor schulden.

Dit schept rechtsongelijkheid.

Het wetsvoorstel hanteert steeds tussen donaties en schulden een verhouding 1:25.

Het is redelijk en billijk om ook voor schulden een beperking (die 25 keer de donatiedrempel bedraagt) te hanteren.

Verbeteringsvoorstel:

- Voeg aan de artikelen 33.1 en 48.1 een beperking van anonieme schulden toe (n.b. een voorstel hiertoe is hier niet nader uitgewerkt).

6.9 CORRUPTIEBESTRIJDING

6.9.1 ZETEL KOPEN

Het is zéér ongewenst dat kandidaten een verkiesbare positie kunnen kopen door giften en/of leningen aan hun partij. Het is ook zéér ongewenst dat politieke partijen het schenken van giften en/of leningen als voorwaarde stellen voor een verkiesbare plaats op de kandidatenlijst.

Het is gewenst dat (kandidaat)volksvertegenwoordigers géén schenkingen aan hun partij doen.

Het is gewenst dat donateurs zich kunnen kandideren en dus is het gewenst een partij kandidaten hun eerdere donaties teruggeeft.

Verbeteringsvoorstel:

- En: wijzig de artikelen 38.3 en 53.3 in:
'Het eerste lid is niet van toepassing op bijdragen tussen de in dat lid genoemde politieke partij en haar neveninstellingen.'
- En: voeg in de artikelen 39 en 53 tussen lid 1 en 2 het volgende lid toe:
Een politieke partij ontvangt geen bijdrage en geen schuld van haar kandidaat, met uitzondering van bedragen die de kandidaat van een donateur of een schuldverstrekker ontving.
- En: voeg de artikelen 39 en 53 tussen lid 1 en 2 het volgende lid toe:

Een politieke partij ontvangt geen bijdrage en geen schuld van haar volksvertegenwoordiger, met uitzondering van bedragen die de kandidaat van een donateur of een schuldstrekkende partij ontvangt.

- En: voeg de artikelen 39 en 53 tussen lid 1 en 2 het volgende lid toe:

Een politieke vereniging die deelneemt aan een verkiezing draagt er zorg voor dat uiterlijk op de dag voorafgaand aan de inlevering van de kandidatenlijst alle giften en schulden van de kandidaat aan de politieke vereniging, haar neveninstellingen en andere kandidaten van de politieke vereniging in het jaar van de verkiezing en in het daaraan voorgaande jaar zijn teruggegeven.

- En: voeg de artikelen 39 en 53 tussen lid 1 en 2 het volgende lid toe:

Een politieke partij draagt er zorg voor dat uiterlijk op de dag voorafgaand aan de (her)benoeming van haar volksvertegenwoordiger alle giften en schulden van haar volksvertegenwoordiger aan de politieke partij, haar neveninstellingen en andere kandidaten van de politieke partij vanaf de dag van de verkiezingen zijn teruggegeven.

6.9.2 GESCHENKEN

Kandidaten en volksvertegenwoordigers zijn potentiële ingangen voor corruptie.

Corruptie zal vaak geschieden via bijdragen in natura.

Bijdragen in natura kunnen variëren van een bosje bloemen tot een appartement (zoals D66-leider Pechtold van de oud-ambassadeur van Canada kreeg).

Veel bijdragen in natura zijn moeilijk te waarderen, zoals een introductie in een netwerk, voorrang in een wachtrij en een gunstigere beoordeling. Soms kunnen de waarderingen voor eenzelfde bijdrage in natura door verschillende personen totaal anders ingeschat worden, zoals bij de introductie in een netwerk.

Bijdragen in natura aan volksvertegenwoordigers worden al geregistreerd in drie register, namelijk voor nevenfuncties, reizen en geschenken. Aan kandidaten wordt die eis niet gesteld.

Verbeteringsvoorstel:

- En: voeg aan de artikelen 32 en 47 toe dat kandidaten vanaf het inleveren van de kandidatenlijst tot en met de benoeming als volksvertegenwoordiger ook nevenfuncties, reizen en geschenken dienen te registreren.

6.10 POLITIEKE STABILITEIT

Het wetsvoorstel introduceert een veelvoud aan maatschappelijke onrechtvaardigheden.

Deze kunnen leiden tot zeer ongewenste gevolgen, waaronder:

- Zoekmachines zullen hun persoonsprofilering qua politieke voorkeur verfijnen en gebruikers nog selectievere informatie verstrekken. Gebruikers van sociale media zullen daardoor nog sterker in tunnelvisies versterkt raken. Dat leidt tot maatschappelijke spanningen.
- Burgers worden beperkt in hun mogelijkheden om via hun politieke partij invloed uit te oefenen op de overheid. De overheid zal haar burgers minder optimaal van dienst zijn. Burgers zullen daardoor minder tot hoge prestaties gemotiveerd zijn. Dit heeft een negatief effect op het bruto nationaal product, en daarmee op de welvaart en de belastinginkomsten. Het negatieve effect op de welvaart kan weer leiden tot brede ontevredenheid.
- Burgers uit specifieke bevolkingsgroepen voelen zich (terecht) extra gediscrimineerd en machteloos voelen. Deze effecten zullen het sterkst spelen bij lager-geschoolden en bij mensen buiten de Randstad. De uitsluiting zal bij minder stabiele personen kunnen omslaan in radicalisering.
- Vrijwillige partijmedewerkers zullen gedemotiveerd raken, omdat het politieke handwerk wordt weggedrukt door de enorme administratieve lasten. Een deel zal het vertrouwen in de politiek en de overheid verliezen en passief worden. Een ander deel de bevordering van politieke doelen buiten politieke partijen om zoeken (n.b. denk aan Extinction Rebellion). Een deel daarvan zal radicaliseren. Dit leidt tot afbreuk van de parlementaire democratie.

- Politieke partijen worden afhankelijker van de overheid, waardoor hun loyaliteit zal verschuiven hun achterban naar de overheid, waardoor ons politieke systeem sterker zal reageren op politieke verschuivingen en dus instabieler wordt.
- Nieuw toetredende politieke partijen buiten het politieke midden worden benadeeld en zittende politieke partijen in het politieke midden worden bevoordeeld.
- De extra drempels voor nieuw toetredende politieke partijen leiden tot verstarring van het politiek bestel en tot grotere politieke schokken bij geslaagde nieuwe toetredingen.
- Verkiezingen zijn niet echt vrij.
- Grondrechten worden geschonden, waaronder de privacy van burgers.
- De scheiding der machten wordt niet gerespecteerd. Checks and balances worden minder: de overheid gaat de politiek controleren, terwijl de politiek de overheid zou moeten controleren.

Dit alles kan leiden tot ongewenste politieke instabiliteit.

Dat werkt weer door in een negatief economisch vestigingsklimaat en de welvaart.

Verbeteringsvoorstel:

- Vraag de inlichtingen- en veiligheidsdiensten om hun visie op de effecten op de nationale politieke stabiliteit ten gevolge van dit wetsvoorstel.

Een democratische rechtsstaat biedt de beste garanties voor politieke stabiliteit en welvaart.

Het is daarom een kwestie van nationale veiligheid dat dit wetsvoorstel compleet wordt herschreven met de grondbeginselen van de democratische rechtsstaat als echt uitgangspunt.

7 INTEGRAAL VERBETERINGSVOORSTEL

De opsteller wil de verbeteringsvoorstellen nog samenvoegen tot één integraal verbeteringsvoorstel. Ondanks de zeer aanzienlijke inspanning van de afgelopen maanden is dat niet binnen de formele inlevertermijn gelukt. Het vergt vermoedelijk nog 2 à 4 weken.

De Liberale Partij verzoekt de Minister om dit hoofdstuk met dat integrale verbeteringsvoorstel nog na te mogen sturen.

Uitgangspunt daarbij is dat eerdere verbeteringsvoorstellen niet worden teruggenomen of qua strekking gewijzigd en dat er geen wezenlijk nieuwe verbeteringsvoorstellen worden toegevoegd.

Wel wordt enige redactionele vrijheid op niet wezenlijke structuren en formuleringen gevraagd.

De Liberale Partij verzoekt de minister om een mailadres, postadres of link waar de aanvullende bijdrage kan worden ingediend.